

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֻמְשַׁת הַמֹּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת

תְּרַגְוִם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חִלּוּמֵי בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרִישַׁת תּוֹלְדוֹת

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פֶּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר,
 (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהִלָּתוֹ. בֹּא רֵאֵה, בְּשָׂרְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְעָלָה בְּרָצוֹן לְפָנָיו לְבָרֵא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה
 מִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה וּבוֹרֵא אוֹתוֹ, וּבְכֹל מַעֲשֵׂה
 וּמַעֲשֵׂה שְׂפָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, הִיָּה
 מִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה וּבוֹרֵא אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב (משלי ח)
 וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אֱמוּנָה וְאֵהִיָּה (דף קלד ע"ב) שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם
 יוֹם. אֵל תִּקְרִי אֱמוּנָה אֵלָּא אֱמוּנָה.

בְּשָׂרְצָה לְבָרֵא אָדָם, אֲמָרָה הַתּוֹרָה לְפָנָיו: אִם
 הָאָדָם יִבְרֵא וְאַחַר כֵּן יִחַטֵּא וְאֵתָה
 תִּדְוֵן אוֹתוֹ, לָמָּה יִהְיוּ מַעֲשֵׂי יְדִיךָ לְחַנּוּם, שְׁחֵרִי
 לֹא יוּכַל לְסַבֵּל אֶת דִּינְךָ? אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא: הִנֵּה תִקְנַנְתִּי תִשׁוּבָה טָרָם שְׂפָרָאֲתִי אֶת
 הָעוֹלָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשָׂעָה
 שְׁעֵשׂוּה אוֹתוֹ וּבְרֵא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ: עוֹלָם,

עוֹלָם, אַתָּה וְחַקוֹתֶיךָ לֹא יִתְקַיְמוּ אִלָּא עַל
הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוֹם כֵּךְ בָּרְאִיתִי כֵךְ אֶת הָאָדָם, כִּדִּי
שִׁיתְעַסֵּק בָּהּ, וְאִם לֹא - הֲרִינִי
מִחֲזִירָךְ לְתַהוֹ וְנַחֲוִי, וְהַכֹּל בְּשִׁבִיל הָאָדָם בְּיָם.
וְהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה מה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם
עֲלֶיךָ בָּרְאִיתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמְדַת וּמְכַרִּיזָה לְפָנַי בְּנֵי
אָדָם כִּדִּי שִׁיתְעַסְקוּ וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאִין מִי
שִׁירְכִין אֲזוֹנוֹ.

בֹּא רֵאֶה, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, מְקַיֵּם
הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה עַל
תְּקוּנָו בָּרְאוּי, וְאִין לָךְ כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בָּאָדָם
שֶׁאִין בְּנִגְדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם. שְׁחַרֵּי כָמוֹ שְׂאָדָם
נַחֲלָק לְאֵיבָרִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת
מִתְקַנִּים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ וְכֻלָּם גּוֹף אֶחָד - כֵּךְ גַּם
הָעוֹלָם, כָּל אוֹתָם בְּרִיּוֹת כֻּלָּם אֵיבָרִים אֵיבָרִים
וְעוֹמְדִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ, וְכֹאֲשֶׁר כֻּלָּם מִתְקַנִּים -
תִּנְּה גּוֹף [אֶחָד] מִמֶּשׁ.

וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה. שֶׁהָרִי כָּל הַתּוֹרָה אֵיבָרִים
 וּפְרָקִים וְעוֹמְדִים אֵלּוֹ עַל אֵלּוֹ, וְכִשְׁכֹּלָם
 נִתְקַנְיִם - גַּעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד. כִּיּוֹן שֶׁדּוֹד הַסֵּתֶכֶל
 בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוֹ
 מַעֲשֵׂיךָ ה' בְּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ
 קִנְיָנְךָ.

בַּתּוֹרָה כָּל הַסּוּדוֹת עֲלִיוֹנִים חֲתוּמִים שְׁלֹא
 יְכוּלִים לְהַשִּׁיג. בַּתּוֹרָה כָּל אוֹתָם
 דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁהַתְּנַלּוֹ וְלֹא הַתְּנַלּוֹ. בַּתּוֹרָה הֵם
 כָּל הַדְּבָרִים שֶׁלְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה. כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם
 בַּתּוֹרָה, (דף קלה ע"א) וְאִין מִי שֶׁמְשַׁנְיָח וּמַכִּיר אוֹתָם.
 וּמַשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'
 יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

בֵּא רְאֵה, בָּא שְׁלֵמָה וּבִקְשׁ לַעֲמֹד עַל דְּבָרֵי
 הַתּוֹרָה וְעַל דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִכַּל.
 אָמַר, אָמַרְתִּי אַחֲכַמָּה וְהִיא רְחוּקָה מִפְּנֵי. דּוֹד

אמר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת
מִתּוֹרְתֶיךָ.

בא ראה, כְּתוּב בְּשִׁלְמוֹה (מלכים א-ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָרִי
בְּאֵרוֹהוּ שְׁחֲמִשָּׁה וְאַלְף מְעַמִּים הָיוּ בְּכָל מְשָׁל
וּמְשָׁל שְׁהָיָה אוֹמֵר. וְמָה שְׁלֹמֹה, שֶׁהוּא בְּשָׂר
וְדָם, כִּךְ הָיוּ בְּדַבְּרָיו - דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁאָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה שֶׁבְּכָל
דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ בּוֹ כְּמָה מְשָׁלִים, כְּמָה שִׁירִים,
כְּמָה תְּשֻׁבָחוֹת, כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, כְּמָה
חֲכָמוֹת, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'.

בא ראה מה כְּתוּב לְמַעְלָה, וְאַלְה תְּלֹדֵת
יִשְׁמָעֵאל. שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים. אַחַר
כֵּן אָמַר וְאַלְה תּוֹלְדֵת יִצְחָק. הַתְּעַלָּה עַל דַּעְתְּךָ
שֶׁכְּתוּב בּוֹ בְּיִשְׁמָעֵאל שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר
נְשִׂאִים וַיִּצְחָק הוּלִיד שְׁנַיִם בָּנִים, שָׁוָה הַתְּעַלָּה
וְזֶה לֹא הַתְּעַלָּה? עַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת
ה'. זֶה יִצְחָק. וַיִּצְחָק הוֹצִיא אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא

הָיָה לְבָדוֹ יוֹתֵר מִכָּל־ם, שְׁהוֹלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר
 שְׁבָטִים, הַקִּיּוֹם שָׁל מַעֲלָה וּמַטָּה. אֲבָל יִצְחָק
 לְמַעֲלָה בְּקִרְשָׁה עֲלִיּוֹנָה, [וַיִּשְׁמַעֲבֵל] וְעָשׂוֹ לְמַטָּה,
 וְעַל כֵּן כָּתוּב מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהִלָּתוֹ. זֶה יַעֲקֹב. כְּשֶׁנִּדְבַּק הַשָּׁמַשׁ בְּלִבָּנָה, כִּמְחָה
 כּוֹכְבִים מֵאִירִים מֵהֶם.

וְאַלְהָ תוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
 מַה שְׁוֹנָה שָׁעַד כָּאֵן לֹא כָתוּב בֶּן אַבְרָהָם
 וְכַעַת אָמַר? אֵלֶּא אֵיף עַל גַּב שְׁכָתוּב וַיִּבְרָךְ
 אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנֹו, כְּעַת שְׁמֵת אַבְרָהָם,
 דְּמוֹתוֹ הָיְתָה כּוֹ, וְנִשְׁאַרְהָ בְּיִצְחָק. שְׁכָל מִי
 שָׁרְאָה אֶת יִצְחָק, הָיָה אוֹמֵר זֶה וַדַּאי אַבְרָהָם,
 וְהָיָה מַעִיד וְאוֹמֵר, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לִילָה אַחֵר ^(דף קלה ע"ב) לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה,
 וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקִיסְרֵיָה בַּשָּׁעָה הַחַיָּא.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָקוּם וְאַלְךָ לְרַבִּי יִצְחָק,
 וְאַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וְנִתְחַפֵּר יַחַד. הָלַךְ עִמּוֹ חוֹזְקִיָה
 בְּנֹו, שְׁתָּיָה יְלָד. כְּשֶׁקָּרַב לְשַׁעַר, שָׁמַע אֶת רַבִּי

יִצְחָק שֶׁהָיָה אוֹמֵר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. הַפְּסוּק הַזֶּה אֵינֶן רֹאשׁוֹ סוּפוֹ, וְאֵינֶן סוּפוֹ רֹאשׁוֹ. מַה שְׁוֹנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצָּרִיךְ לְבָרֶךְ אֶת יִצְחָק מִשּׁוֹם שֶׁאַבְרָהָם לֹא בָרַךְ אוֹתוֹ? מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא יִתְבָּרֵךְ עֲשׂוֹ, וְעַל כֵּן עָלוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת לְקַב"ה, וּבְאֲרוּחוֹ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי, מַה זֶה לַחֵי רְאִי? אֵלֶּא שֶׁהַתְּחִיבָר עִם הַשְּׂכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל מְלֶאכֶד הַבְּרִית נִרְאָה עָלֶיהָ כְּתַרְנוּמוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ בְּרָכוּ.

בִּינְתִים דְּפַק רַבִּי יְהוּדָה בַּשַּׁעַר וּנְכַנְס, וְהַתְּחִיבָרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּעַת זְוֹנָג הַשְּׂכִינָה עָמְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַבְּאֵר לַחֵי רְאִי הוּוֹ שֶׁאַמְרַת - יָפֵה, אֲבָל בְּדָבָר נִשְׁמָע. פְּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ה') מַעֲיֵן גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאֵר, אֲבָל הֵינָה פְּרִשׁוּתוֹ, מַעֲיֵן גְּנִים - זֶה אַבְרָהָם. בְּאֵר מַיִם חַיִּים - זֶה יִצְחָק. וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן - זֶה יַעֲקֹב. בְּאֵר מַיִם חַיִּים זֶה יִצְחָק, הֵינֵנו שֶׁכְּתוּב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק

עם באר לחי ראוי. ומה הבאר? זו השכינה. לחי - זה חי העולמים, צדיק חי העולמים, ואין להפריד אותם. חי הוא בשני עולמות. חי למעלה, שהוא העולם העליון. חי כלפי העולם התחתון. והעולם התחתון בשבילו קנים ומאיר.

בא ראה, הלבנה לא מאירה אלא פשרואה את השמש, וכיון שרואה אותו - מאירה. ועל כן באר לחי ראי הווי וראוי, ואז מאירה ועומדת במים חיים. לחי ראוי, כדי להתמלא ולהיות מאירה מהחי הזה.

בא ראה, כתוב (דף קלו ע"א) (שמואל ב כו) ובגניחו כן יהוידע כן איש חי, שהיה צדיק והאיר לדורו, כמו החי שלמעלה מאיר לעולם, ובכל זמן הבאר הווי לחי מסתכלת ורואה כדי להאיר, כמו שאמרנו. וישב יצחק עם באר לחי ראוי, הינו שכתוב בקחתו את רבקה, וישב עמה והתאחד עמה, חשף פליטה, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ובא וראה, יצחק היה בקרית ארבע

אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר
 לַחֵי רַאִי? שְׁהַזְדִּיג עִמָּה, וְאָחֻז בְּאוֹתָהּ הַבְּאֵר
 לְעֹזֶרֶת הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא
 הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
 וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמְאִיר לְלִבְנָה. שֶׁבָּאֲשֶׁר
 נִרְאָה עִמָּה, אִזּוֹ מְאִירָה, וּמְאִיר וְזֹרַח מִמָּקוֹם עֲלִיּוֹן
 שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, מִשָּׁם זֹרַח תְּמִיד. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ -
 לְהַזְדִּיג עִם הַלִּבְנָה. הוֹלֵךְ אֵל דְּרוֹם - שֶׁהוּא הַיְמִין,
 וְשָׁם כּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמִשּׁוֹם שֶׁכַּחוֹ כּוֹ, כָּל כַּח הַגּוֹף
 הוּא כְּיְמִין וּכּוֹ הוּא תְּלוּי. אַחֲרַי כֶּף סוֹבֵב אֵל צְפוֹן.
 מְאִיר לְצַד זֶה וּמְאִיר לְצַד זֶה. סוֹבֵב סִבֵּב הוֹלֵךְ
 הָרוֹחַ. כְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב שֶׁמֶשׁ, וְכַעַת רוּחַ? אֵלָּא
 הַכֹּל אֶחָד וְסוּד אֶחָד, וְכֹל זֶה מִשּׁוֹם שֶׁהַלִּבְנָה
 מוֹאֲרֶת מִמֶּנּוּ וַיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵיהֶם.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁאַבְרָהָם בָּא לְעוֹלָם, חִבַּק אֶת הַלִּבְנָה
 וְקָרַב אוֹתָהּ. כִּיּוֹן שֶׁבָּא יִצְחָק, אָחֻז בָּהּ וְהִתְחַזַּק
 בָּהּ כְּרֵאוֹי וּמִשָּׁף אוֹתָהּ בְּאֲהָבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,

שְׁפָתוֹב שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי. כִּיּוֹן שְׁפָא יַעֲקֹב, אִז
הַתְּחִיבֵר הַשְּׁמֶשׁ עִם הַלְּבָנָה וְהַאִירָהּ, וְנִמְצָא יַעֲקֹב
שָׁלֵם בְּכָל הַצְּדָדִים, וְהַלְּבָנָה הַאִירָה וְנִתְקַנָּה
בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁכָמִים.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת
ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו'. הַפְּסוּק תִּזְהַ בְּאֵרוֹהוּ.
אֲבָל בֵּא רְאֵה, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה', וּמִי יֵם שְׂרָאוּיִים
לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? כָּל עַבְדֵי ה', מִשּׁוּם
שְׁכָל אָדָם (דף קלו ע"ב) בְּעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל, אֵיךְ עַל גַּב
שְׁכָלָם רְאוּיִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הַבְּרָכָה שְׁבִשְׁבִילָם יִתְבָּרְכוּ הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים
מַה הִיא? אוֹתָהּ שְׁמִבְרָכִים אוֹתוֹ עַבְדֵי ה', וְלֹא
בְּלָם. וּמִי יֵם שְׁבִרְכָתָם בְּרָכָה? הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה'
בְּלִילוֹת. אֵלֶּה יֵם שְׁעוֹמְדִים בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה
וּמִתְעוֹרְרִים לְקִרְא בְּתוֹרָה, אֵלּוֹ עוֹמְדִים בְּבֵית ה'
בְּלִילוֹת, שְׁתֵּרִי אִז בֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְאֵנוּ עוֹמְדִים
בָּאֵן לְהַתְעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, נֹאמֵר בְּדַבְּרֵי יִצְחָק,
שְׂאֵנוּ בּוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה בְּקָחַתּוֹ אֶת רַבֶּקָּה וְגו'. בֶּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה, לָמָּה בָּא לְמִנּוֹת כָּאֵן שְׁתִּיחַ בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה
בְּשִׁנְשָׂא אֶת רַבֶּקָּה? אֵלֶּא וַדַּאי תִּירִי נִכְלָל יִצְחָק
בְּצַפּוֹן וְדָרוֹם, בְּאֵשׁ וּמַיִם, וְאִזּוּ תִּיחַ יִצְחָק בֶּן
אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחַתּוֹ אֶת רַבֶּקָּה. כְּמֵרְאָה תִּקְנֶשֶׁת,
יָרֵק לָבֵן אָדָם. בַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אָחִזּוּ בָּהּ כְּשִׁאָחִזּוּ בָּהּ
בְּרַבֶּקָּה, וּכְשִׁהוּלִיד, הוּלִיד בֶּן שְׁשִׁים, לְהוּלִיד
כְּרֵאֲוִי, בְּדִי שִׁיֵּצֵא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה
כְּרֵאֲוִי. וְאֵת כָּלֵם אָחִזּוּ יַעֲקֹב אַחַר כֶּדֶן וְנִעְשָׂה אִישׁ
שָׁלֵם.

בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אָחִזּוֹת לָבֵן הָאֲרָמִי,
מָה אִכְפַּת לָנוּ כָּל זֶה, שְׁתִּירִי כְּכֹר נֶאֱמַר
וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רַבֶּקָּה וְגו', וּכְעַת אָמַר בַּת
בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחַר כֶּדֶן מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחַר כֶּדֶן
אָחִזּוֹת לָבֵן הָאֲרָמִי? אֵלֶּא פִּרְשׁוּתָהּ, שְׁתִּיחַתָּה בֵּין
רְשָׁעִים, וְהִיא לֹא עָשְׂתָה כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁתִּיחַתָּה בַּת
בְּתוּאֵל, וּמִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֲזוֹת לָבֵן, וּבְכָלֵם הָיוּ

רשעים להרע, והיא העלתה מעשים בשרים ולא
עשתה כמעשיהם.

עכשו יש להסתכל, אם רבקה היתה בת עשרים
שנה או יותר, או בת שלש עשרה, או היא
השבה שלה שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה
היתה בת שלש שנים, או מה השבה שלה? אמר
רבי יהודה, בת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד
את כל אותו המעשה.

אמר רבי יצחק, ואף על גב שכל זה עשתה, לא
ידענו האם מעשיה בשרים או לא.

אלא בא ראה, פתוב בשושנה בין החוחים בין
רעיתי בין הפנות. בשושנה - זו פגסת ישראל.
שהיא בין אוכלוסייה כמו שושנה בין קוצים, וסוד
הדבר - יצחק בא מהצד של אברהם שהוא חסד
עליון, ועושה חסד עם כל הפריות, ואף על גב
שהוא הדין הקשה. ורבקה באה מצד של הדין
הקשה, והתעלתה מביניהם, והתחברה עם
יצחק. שחרי רבקה באה מצד הדין הקשה, ואף

על גב שהיתה מצד הדין הרפה וחוט של חסד
 תלוי בה, ויצחק דין קשה והיא רפה - היו
 פשוטנה בין החותים. ואם לא שהיא רפה, לא
 יכול העולם לסבל את הדין הקשה של יצחק.
 כמו כן הקדוש ברוך הוא מוונג ווונגים בעולם,
 אחד תקיף ואחד רפה, כדי שחבל יתקן
 ויתבסם העולם.

פתח רבי יהודה אחריו ואמר, ויעתר יצחק לה'
 לנכח אשתו, מהו ויעתר? שהקריב לו
 קרבן והתפלל עליה. ואיזה קרבן הקריב?
 הקריב עולה, שכתוב ויעתר לו ה'. כתוב כאן
 ויעתר לו ה', וכתוב שם (שמואל-ב כא) ויעתר
 אלהים לארץ וגו'. מה לחלן קרבן - אף כאן
 קרבן. כתוב ויעתר יצחק, וכתוב ויעתר לו.
 שיצאה אש מלמעלה בנגד האש שלמטה.

דבר אחר ויעתר יצחק - שהתפלל תפלתו
 וחתר חתירה למעלה אל המול שעל
 הפנים, שחרי באותו מקום תלויים הפנים,

שְׁכַתוֹב וּתְתַפְּלֵל עַל ה', וְאִזּוּ וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל
 תִּקְרִי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֱלֹהִים וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִידָה חֲתֵר לוֹ
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאִזּוּ - וּתְתַחַר
 רַבָּקָה אֲשֶׁתּוֹ.

בַּא רְאֵה, עֶשְׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּחֲוֶה יִצְחָק עִם אֲשֶׁתּוֹ
 וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. מִשּׁוּם
 שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֵחַ בְּתַפְלוֹת הַצַּדִּיקִים
 בְּשָׁעָה שֶׁמְבַקְשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלָּתָם עַל מַה
 שֶׁהִצְטַרְכוּ. מָה הַטַּעַם? בְּדִי שִׁיתְרַבָּה וַיִּתּוּסַף
 מִשְׁחַת קִדְשׁ לְכָל מִי ^(דף קלז ע"ב) שֶׁצָּרִיךְ בְּתַפְלוֹת
 הַצַּדִּיקִים.

בַּא רְאֵה, אֲבָרְהָם לֹא הִתְפַּלֵּל לְפָנָי הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שִׁיתֵן לוֹ בָּנִים, אִף עַל גַּב שִׁשְׂרָה
 הִיְתָה עֲקָרָה. וְאִם תֹּאמַר, הִרִי כְּתוּב הֵן לִי לֹא
 נִתְּתָה זֶרַע - הַהוּא לֹא מִשּׁוּם תְּפִלָּה הִיְתָה [הַהוּא לֹא
 צָרִיךְ בָּנִים], אֱלֹהִים כְּמִי שֶׁמִּסְפָּר לְפָנָי רְבוּנוֹ. אֲבָל
 יִצְחָק הִתְפַּלֵּל עַל אֲשֶׁתּוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִיְתָה יוֹדֵעַ
 שֶׁהוּא לֹא עֲקָרָה, אֱלֹהִים אֲשֶׁתּוֹ. שִׁיִּצְחָק הִיְתָה יוֹדֵעַ

בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו
בתרים שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או
באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו תיילד, בנו של רבי יהודה, אם כך,
למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו
עשו הזאיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו
שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא
כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר
מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון
ארמוני בלו ונו', והוא המין של יצחק, שהוא
הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין
הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו,
ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב
יצחק את עשו כי ציד בפיו. פכתוב פאן כי ציד
בפיו, וכתוב שם (בראשית ו) על כן יאמר בנמרד נפור
ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, כְּתוּב וַיִּתְרַצְצוּ הַפְּנִים בְּקִרְבָּה
 וַתֹּאמֶר אִם בֵּן לְמָה זֶה אָנֹכִי וַתִּלְךְ לְדָרֶשׁ
 אֵת ה'. לְאִיזָה מָקוֹם הִלְכָה? לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל
 שָׁם וְעָבַר. וַיִּתְרַצְצוּ הַפְּנִים בְּקִרְבָּה - שֶׁשָּׁם הָיָה
 אוֹתוֹ עֲשׂוֹ הַרְשָׁע נִלְחָם בְּקִרְבַּ עִם יַעֲקֹב. וַיִּתְרַצְצוּ
 - נִשְׁפְּרוּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרֵנוּ, רִצִּין אֶת מַחוּ. נִשְׁפְּרוּ זֶה
 עִם זֶה וְנִחְלְקוּ. בֵּא רֵאָה, הֵצַד הָיָה שָׂרוּכְבַּ נְחָשׁ,
 וַצַּד זֶה שָׂרוּכְבַּ עַל הַכֶּסֶּא הַשָּׁלֵם הַקְּדוֹשׁ בְּצַד ^{דף}
 הַשְּׂמֵשׁ, לְשִׁמְשׁ עִם הַלְּבָנָה. (קלח ע"א)

וּבֵא וּרְאָה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּמְשַׁךְ עֲשׂוֹ אַחֲרֵי אוֹתוֹ נְחָשׁ,
 הִלְךְ אֵתוֹ יַעֲקֹב בְּעֵקְמִימוֹת. כְּמוֹ הַנְּחָשׁ
 שֶׁהוּא חָכָם וְהוּא הוֹלֵךְ בְּעֵקְמִימוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַחֲנָחֵשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו', חָכָם. וְהַמַּעֲשִׂים שֶׁל יַעֲקֹב
 כְּלַפִּיּוֹ הָיוּ לוֹ כְּמוֹ נְחָשׁ, וְכִּי צָרִיךְ לוֹ כִּדֵּי לְמִשְׁךְ
 אֵת עֲשׂוֹ אַחֲרֵי אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, וַיִּפְרַד מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִהְיֶה
 לוֹ חֵלֶק עִמּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְשִׁנִּינוּ, בֵּא
 לְהַרְגֵךְ - הַקָּדָם אֶתָּה וְהַרְגֵ אוֹתוֹ. כְּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב)
 בְּפִטְוֵן עָקַב אֶת אַחִיו, שֶׁהִשְׁרָה אוֹתוֹ לְמַטָּה בְּאוֹתוֹ

הַעֲקֵב, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיְדוֹ אַחֲזֵת בְּעֵקֵב עֵשׂוֹ, שְׂשֵׁם
אֶת יְדוֹ עַל אוֹתוֹ עֵקֵב לְהַכְנִיעוֹ.

דָּבָר אַחַר וַיְדוֹ אַחֲזֵת - שְׂלֵא יִכַּל לְצֵאת מִמֶּנּוּ
מִכָּל וְכָל, אֵלֵא וַיְדוֹ אַחֲזֵת בְּעֵקֵב עֵשׂוֹ -
זוֹ הַלְבָּנָה שְׁהַתְּכֶסָּה אוֹרָה מִשּׁוֹם הַעֲקֵב שְׂל
עֵשׂוֹ, וְעַל כֵּן הַצְּטָרֵךְ לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּחֻכְמָה כְּדִי
לְדַחֲוֹתוֹ לְמַטָּה וַיְדַבֵּק בְּמִקּוֹמוֹ.

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ
יַעֲקֹב וַדַּאי. כֵּא רָאָה, כְּתוּב הֵכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לֹא כְּתוּב נִקְרָא שְׁמוֹ, אֵלֵא קָרָא
שְׁמוֹ. וַיַּעֲקֹבֵנִי, וַדַּאי רָאָה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ
הוּא, שְׁחֵרִי אוֹתוֹ הִנְחָשׁ הַקְּדוֹמוֹנִי הוּא חָכֵם
לְהִרְעֵ. כִּיּוֹן שְׂכָא יַעֲקֹב, אָמַר, הֵרִי וַדַּאי חָכֵם
כְּנַגְדּוֹ, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

הֵרִי הַקְּדוֹמוֹנִי בְּכָל מְקוֹם, וַיִּקְרָא סְתָם זוֹ הוּא
הַדְּרָגָה הָאֲחֵרוֹנָה, כְּכַתּוּב וַיִּקְרָא אֵל מִטָּשָׁה
וְגו'. וְכֵאן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל מְקוֹם שְׁמוֹ
לֹא נִקְרָא [אֵלֵא] עַל יְדֵי כֵּן אָדָם. בְּמִקּוֹם אַחַר מֵה

בַּתּוֹב? (בראשית לג) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לַיַּעֲקֹב אֵל. אָמַר לוֹ, אֲנִי
אֱלֹהֵי בְּעָלְיוֹנִים, וְאַתָּה אֱלֹהֵי בַּתְּחַתּוֹנִים.

וּבֵּא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שְׁעָשׂוּ הָיָה לוֹ
לְהַדְבִּיק בְּאֹתוֹ נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן, וְעַל כֵּן בְּכָל
מַעֲשָׂיו נִמְשָׁךְ עָלָיו כְּנֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן אַחֵר, (דף קלח ע"ב)
בְּחֻכְמָה, בְּעַקְמוּמִיּוֹת, וְכֹךְ צָרִיךְ. וְזֶה כָּא כִּמּוֹ
זֶה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן, מַה שֶּׁכָּתוּב (בראשית א)
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדֹלִים - זֶה יַעֲקֹב
וְעָשׂוּ. וְאַתָּה כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת - אֵלּוּ שָׂאָר
הַדְּרָגוֹת שֶׁבִּינֵיהֶם. וְדַאי שְׂיַעֲקֹב נַעֲשֶׂה חָכָם
כְּנֶגֶד אֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ הַאֲחֵר, וְכֹךְ צָרִיךְ.

וּמִשׁוּם כֹּךְ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ שְׂעִיר אַחֵד, כִּדְרֵי
לְהַמְשִׁיכוֹ לְמִקוּמוֹ וַיִּפְרֹד מִן הַלְבָנָה,
וְכֵן בִּימֵי הַכַּפּוּרִים לְהַקְרִיב אוֹתוֹ הַשְּׂעִיר, וְזֶה
בְּחֻכְמָה לְשִׁלֹּט עָלָיו וְלֹא יוּכַל לְהַרְעוֹ, שְׁכָתוֹב
(ויקרא טו) וְנִשְׂאָה הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹתָם אֶל
אֶרֶץ גְּזֵרָה, וּבְאֲרוּחָהּ שָׂנְהָ עָשׂוּ, שְׁחֹא שְׂעִיר,

והכל בחכמה וברמאות בלפיו. מה הטעם?
 משום שכתוב (תהלים יח) ועם עקש תתפתל, משום
 שהוא נחש רע, עקם רוח, חכם להרע, מסטין
 למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים ומתחכמים לו
 בחכמה, בעקמימות, כרי שלא יוכל
 להרע ולשלט. ועל כן יעקב, שהוא בסוד האמונה,
 כל מעשיו כלפי עשו משום שלא נתן מקום לנחש
 שהוא לטמא את המקדש, ולא יקרב אליו ולא
 ישלט בעולם. ועל כן לא הצטרף לאברהם
 להתנהג בעקמימות, ולא ליצחק, משום שעשו,
 שהוא הצד של הנחש הוא, טרם בא לעולם.
 אבל יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו לעמוד בנגד
 אותו הנחש שלא תהיה לו כלל שליטה לטמא
 את בית המקדש של יעקב, ועל כן צריך ליעקב
 יותר מכל בני העולם, ומשום כך ישראל קדושים
 נבחרו לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, הַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם נָרַם לָהֶם
 לְהַתְגַּדֵּל וּזְכוּתוֹ סִיעָה לָהֶם, הוּא הָיָה
 מַחֲנֵךְ אוֹתָם בְּמִצְוֹת, שְׂכָתוֹב כִּי יִדְעֵתִיו לְמַעַן
 יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְגו', לְרַבּוֹת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. וַיִּגְדְּלוּ
 הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יָדַע צִיד וְגו'. אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִפְרָד לְדַרְבָּו, ^(דף קלט ע"א) זֶה
 לְצַד הָאֱמוּנָה - וְזֶה לְצַד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה.

וְכֵן הָיָה בְּמַעֲשֵׂים שֶׁל רַבְּקָה, שֶׁשָּׂם כָּל אֶחָד הַלָּךְ
 לְצַדוֹ. שְׂכָאֲשֶׁר הִיא הַשְׁתַּדְּלָה בְּמַעֲשֵׂים
 בְּיָרִים, אוֹ שְׂעֵבְרָה סְמוּךְ לְמָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אֶת
 מִצְוֹת הַתּוֹרָה, הָיָה יַעֲקֹב שָׂמַח וְדוֹחֵק לְצֵאתָ.
 וּכְשֶׁחִיָּתָה הוֹלֶכֶת סְמוּךְ לְמָקוֹם שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה,
 אוֹתוֹ הִרְשָׁע הִכָּה לְצֵאתָ, וּבִאֲרוּחֹו. וּמִשׁוֹם כֵּן,
 בְּשִׁנְבְּרָאוֹ וַיִּצְאוּ לְעוֹלָם, כָּל אֶחָד נִפְרָד וְהַלָּךְ
 וְנִמְשָׁךְ לְמָקוֹמוֹ שְׂרָאוֹי לוֹ. וְעַל כֵּן וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים
 וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יָדַע צִיד וְגו'.

וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂו כִּי צִיד בְּפִיו. הָרִי
 פִּרְשׁוּהוֹ, ^[בְּמִן] שְׂכָתוֹב אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ

שָׁדָה. וְכָתוּב שָׁם (בראשית י) הוּא הָיָה גִבֹר צִיד. [מהו]
 אִישׁ שָׁדָה, לְקַבֵּחַ אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּלְהַרְגֵם אוֹתָם.
 וְהוּא אָמַר שְׁעָשָׂה תַפְלָה, וְצַד אוֹתוֹ בְּפִיו. אִישׁ
 שָׁדָה, מִשּׁוֹם שְׁחָלַק גּוֹרְלוֹ אִינוּ בּוֹשׁוּב, אֵלָּא
 בְּמָקוֹם חָרֵב, בַּמִּדְבָּר, בַּשָּׂדֶה, וְעַל זֶה אִישׁ שָׁדָה.
 וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ יִצְחָק לֹא יָדַע אֶת כָּל מַעֲשָׂיו
 הָרָעִים שֶׁל עֲשׂוֹ, וְהִרִי הַשְּׂכִינָה הִיְתָה עִמּוֹ?
 שָׂאֵם לֹא שָׂרְתָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, אֵיךְ יִכַּל לְבָרֵךְ אֶת
 יַעֲקֹב בְּשַׁעַת שִׁבְרָךְ אוֹתוֹ? אֵלָּא וְדַאי שְׂשִׁכְינָה
 הִיְתָה דָרָה עִמּוֹ בְּבֵית וְדָרָה עִמּוֹ תַּמִּיד, אֲבָל לוֹ
 הוֹדִיעָה לוֹ, כִּדִּי שְׂשִׁיתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב בְּלִי דַעֲתוֹ, אֵלָּא
 בְּדַעֲתוֹ שֶׁל תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכֹךְ צָרִיךְ, שֶׁבְּשַׁעַת
 תְּהִיָא שְׂנַכְנַם יַעֲקֹב לְפָנָי אָבִיו, נַכְנְסָה עִמּוֹ
 שְׂכִינָה, וְאִזּוֹ רָאָה יִצְחָק בְּדַעֲתוֹ שְׂרָאוּי לְבָרְכָה
 וַיִּתְבָּרֵךְ מִדַּעַת הַשְּׂכִינָה.

בֵּא רְאֵה, [פַּעַם אַחַת] הָיָה יוֹשֵׁב רַבִּי שְׂמַעוֹן וְשָׂאֵר
 הַחֲבֵרִים. נַכְנְסִים לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמְרוּ
 לְרַבִּי שְׂמַעוֹן, דְּבַר גְּדוֹל רָצִינוּ לְבַקֵּשׁ לְפָנֶיךָ

בְּעֵינֵינוּ שֶׁל יַעֲקֹב וְעָשׂוֹ, אִיךְ לֹא רָצָה יַעֲקֹב לָתֵת
 לְעָשׂוֹ תַבְּשִׁיל עֲדָשִׁים עַד שְׁמֹכֵר לוֹ אֶת כְּבוֹדָתוֹ?
 וְעוֹד, שְׁאָמַר עָשׂוֹ לְיִצְחָק אָבִיו, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה
 בְּעַמִּים. אָמַר לָהֶם, בַּשָּׁעָה הַזֹּאת אֲתֶם חַיִּים
 לְקַבֵּל מַלְקוֹת, שְׁהֶאֱמַנְתֶּם לְדַבְרֵי עָשׂוֹ וְשִׁקְרָתֶם
 לְדַבְרֵי יַעֲקֹב, שְׁחֲרֵי הַכְּתוּב מֵעִיד עָלָיו וַיַּעֲקֹב אִישׁ
 תָּם, וְעוֹד כְּתוּב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. אֲלֵא כֵּן הוּא
 עֵינֵינוּ שֶׁל יַעֲקֹב עִם עָשׂוֹ, מִשׁוּם שֶׁעָשׂוֹ הָיָה שׁוֹנֵא
 אֶת הַכְּבוֹדָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהָיָה רוֹצֵה מֵיַעֲקֹב שְׁיִקַּח
 אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ בְּלִי כֶסֶף. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֵּאֱכַל
 וַיִּשֶׁת וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עָשׂוֹ אֶת הַכְּבוֹדָה.

וַיֵּוֹד יַעֲקֹב נְזִיד וַיָּבֵא עָשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף.
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיֵּוֹד יַעֲקֹב - תֵּינָה פִּרְשׁוּהָ
 שְׁחֲרֵי בַשְּׁבִיל הָאֶכֶל שֶׁל אַבְרָהָם זֶה הָיָה, אֲבָל וַיֵּוֹד
 יִצְחָק נְזִיד הָיָה צָרוּךְ לְהִיּוֹת! אֲלֵא וַיֵּוֹד יַעֲקֹב נְזִיד,
 שֶׁהוּא הָיָה יוֹדֵעַ אֶת הַשָּׂרֵשׁ (דף קלט ע"ב) שֶׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד
 שְׁנֹדֵבֵק בּוֹ, מִשׁוּם כֵּן עָשָׂה תַבְּשִׁילִים אֲדָמִים,
 עֲדָשִׁים תַבְּשִׁיל אָדָם, שְׁהַתַּבְּשִׁיל הָיָה מְשַׁבֵּר אֶת
 הַכֶּחַ וְהַחֲזֹק שֶׁל הָדָם הָאָדָם כִּדְרֵי לְשַׁבֵּר אֶת חֲזֹקוֹ

וכחו, ומשום כך עשה לו בחכמה כמו אותו
הצבע האדם.

ועל התבשיל ההוא נמפר לו לעבד ומכר בכורתו
ליעקב, ובשעה ההיא ידע יעקב, שפושביל
שעיר אחד שיקריבו ישראל לדרגה שלו, יתהפך
לעבד לבניו ולא יקטרג להם. ובכל הלך יעקב
עם עשו בחכמה, משום אותה הדרגה של עשו
החכם, ולא יכל לשלט, ונכנע ולא נטמא [כו]
ביתו, והוא יגן עליו.

[ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. למה פתוב פאמנים
האדם? אלא משום שכל מה שיש בו - אדם, כמו שנתאמר ויצא הראשון ארמוני.
ותבשילו אדם, שפתוב מן האדם האדם הזה. וארצו אדמה, שפתוב ארצה שעיר
שדה אדם. ואנשיו אדמים, שפתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתיד להפרע
ממנו אדם, שפתוב דורי אה ואדם. ולבושו אדם, שפתוב מדוע אדם ללבושך.
וכתוב מי זה בא מאדם.]

אמר רבי יהודה, וכן בלבן נראה כך, משום
שחרי הוא היה מכשף, פפתוב (בראשית כ)
נתשתי ויברכני ה' בגלגלי. ואף על נב שיעקב

נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוּם כֹּךְ הָיָה שְׁלָם, עִם מִי
 שֶׁהֶצְטַרְךָ לוֹ לְלָכֶת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה הוֹלֵךְ, וְעִם
 מִי שֶׁהֶצְטַרְךָ לוֹ לְלָכֶת עִמּוֹ בְּדִין קָשָׁה
 וּבְעֶקְמֵימוֹת הָיָה הוֹלֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הָיוּ
 בוֹ, וְעָלְיוֹ כְּתוּב (תהלים יח) עִם חֶסֶד תִּתְחַסֵּד וְעִם
 עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֶסֶד בְּצַד חֶסֶד"ה, וְעִם
 הָעֲקֹשׁ בְּצַד שֶׁל חֲדָיִן הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּרֵאוּי.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָד הַרְעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רַבִּי
 יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם יא) ה' צַדִּיק יִבְחֶן
 וְרָשָׁע וְאָהֵב [ר"ת נחש] חָמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. כִּמְה
 מִעֲשֵׂי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַקְנִים, וְכֹל מֵה
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה - הַכֹּל עַל חֲדָיִן וְהֶאֱמַת, כְּכַתוּב
 (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט
 אֵל אֱמוּנָה וַאִין עוֹל צַדִּיק וַיִּשָּׂר הוּא.

בֵּא רֵאָה, לֹא הֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן עַד שֶׁצָּנָה אוֹתוֹ לְתוֹעֲלוֹתוֹ שְׁלֹא
 יִסְמָה לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְדַרְךְ אֶחָדָת כְּדִי שְׁלֹא יִטְמָא,

והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר

כן דן אותו בדין. (דף קמ ע"א)

ועם כל זה לא דן אותו כראוי לו, והאריך עמו
את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה
שנים, פרט לאותם שבעים שנים שפסר לדוד
המלך, שלא היה לו מעצמו כלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים
שהוא עושה תמיד, שאם כך לא יכול
העולם להתקיים, אלא תקדוש פרוץ הוא מאריך
רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים.
עם הרשעים כדי שישונו בתשובה שלמה,
שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, ככתוב
(יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי
אם בשוב רשע מדרכו וחייה. וחייה בעולם הזה,
וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו
תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו
שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב
ושרש וחלק טוב לעולם.

אבל הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים
 תמיד בכל המעשים שהם עושים, משום
 שהוא יודע שלא יסמו ימינה ושמאלה, ומשום
 כך פוחד אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע
 את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים
 ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב)
 והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה?
 הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאני
 נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה
 נתפאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את
 דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה
 את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי
 להרים את דגל הצדיקים, הוא פוחד אותם
 להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחו, מה הטעם? אמר רבי שמעון,
 משום שהקדוש ברוך הוא, בשמתרצה
 בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה נג) וזה' תפיץ דפאו

החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שחרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

(דף קמ ע"ב)

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאיר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שחרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מתוך אותו. באכן בחן הו' שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ורשע ואהב חמם שנאה נפשו (תהלים יא). מה זה שנאה נפשו? התעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא הוא שנפשו שונאת את הרשע החוא? אלא אותה דרגה שכל הנשמות תלויות בה, שנאה נפשו של הרשע החוא שלא רוצה אותה

כָּלֵל, לֹא רוּצָה אוֹתָהּ לֹא בְּעוֹלָם הָיָה וְלֹא בְּעוֹלָם
הַבָּא, וּמַשׁוּם כִּי כְּתוּב וְרָשָׁע וְאֵיב חָמָס שְׁנֵאָה
נִפְשׁוֹ, וְדַאי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(עמוס ו) נִשְׁפַּע אֲדַנִּי יְהוָה בְּנִפְשׁוֹ, וּמַשׁוּם כִּי צְדִיק
יִבְחֵן.

בֹּא רֵאָה, בְּשִׁבְרָא הַקְּרוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם,
צְוָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נָתַן לוֹ חֲכָמָה, הִתְעַלָּה
בְּדַרְבָּנָתוֹ לְמַעְלָה. בְּשִׁירְד לְמַטָּה, רָאָה תְּשׁוּקַת
הַיֵּצֵר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׂחַ כָּל מַה שֶּׁהִתְעַלָּה
[שְׁהַסְתַּכַּל] בְּכַבּוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהִתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צְדִיק
תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כִּי יָרַד לְמַטָּה, וְרָאָה יַיִן
חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשָׂתָה מִמֶּנּוּ וְהִשְׁתַּכַּר
וְהִתְנַלָּה, בְּכְתוּב וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְנַל בְּתוֹךְ
אֶהְלָה.

בֹּא אֲבָרְהָם, הִתְעַלָּה בְּחֲכָמָה, וְהִסְתַּכַּל בְּכַבּוֹד
רַבּוֹנוֹ. אַחַר כִּי וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרַד אֲבָרְהָם
מִצְרַיִמָה לָגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. מַה

בְּתוֹב אַחַר כֵּךְ? וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ
 וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנְּנֻבָה, וְהִתְעַלָּה לְדִרְגָתוֹ
 הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁחִיְתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַם בְּשָׁלוֹם
 וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בָּא יִצְחָק, מַה בְּתוֹב? וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָד
 הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהִתְעַלָּה
 מִשָּׁם אַחַר כֵּךְ בְּשָׁלוֹם. וְאֵת כָּל הַצְּדִיקִים בּוֹחֵן
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּדְרֵי לְהָרִים אֶת רֵאשֵׁם בְּעוֹלָם
 הָזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִדְרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרָהָם אֲבָרָהָם הוֹלִיד
 אֶת יִצְחָק. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ
 רֵיחַ וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד לָבֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעֶפְרָם שְׁלֵא
 יְהִיוּ בְּנֵי עֶפְרַיִם כְּמֹת שְׁחִיזוֹ בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפְרַר
 מִפֶּשֶׁת, דְּבָר שְׂאִינוֹ מֵתְקִיָּם. וְהוּא שְׂפָתוֹב (בראשית ב')
 וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרַר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעֶפֶר מֵאוֹתוֹ הַבְּנִין,
 וַיַּעֲמֵדוּ בְּבִנְיָן מְקַיָּם לְהִיּוֹת לָהֶם קִיּוּם.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶפֶר קוּמֵי שְׂבִי
 יְרוּשָׁלַיִם. יִתְקַיְמוּ בְּקִיּוּם, וַיַּעֲלוּ מִתַּחַת לְאָרֶץ,
 וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יֵצִיף
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל מִינֵי רֵיחֹת שְׁבִנָּן עֵדוֹן
 עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב הַדּוֹדָאִים נְתָנוּ רֵיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרָא הַדּוֹדָאִים אֵלָּא
 הַדּוֹדִים. זֶהוּ הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים
 וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מָה
 הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אֵף הֵם מוֹלִידִים
 אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמָה זֶה נְתָנוּ רֵיחַ? כְּשֶׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם,
 לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאֵם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ - אֵלּוּ פְּתַחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם פְּתוּחִים
 לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת לְפָנָרִים. כָּל מְגִדִים - אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים - אוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מִהַיּוֹם כִּפְּמָה שָׁנִים וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם
 מִיָּמִים מוֹעָטִים וְזָכוּ כְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִים

בְּעוֹלָם הַבָּא, כֻּלָּם עֲתִידִים לַיֵּרֵד בְּבֵת אַחַת לְהַכְנִים
בַּגּוֹפּוֹת הַמּוֹכְנִים לָהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶחָא פֶּר יַעֲקֹב, בֵּית קוֹל יוֹצֵאת
וְאוֹמְרָת: חֲדָשִׁים גַּם יִשָּׁנִים דְּוָדִים צִפְנִיתִי
לָךְ. צִפְנִיתִי אוֹתָם בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת. לָךְ -
בְּשִׁבְלָךְ, בְּשִׁבִיל שְׂאֵתָה גּוֹף קְדוֹשׁ וְנָקִי. דְּבַר אַחַר
הַדּוֹרָאִים [נְתָנוּ רִיחַ] - אֵלּוּ מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם. נְתָנוּ רִיחַ -
אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם רִיחַ הָעוֹלָם. נְתָנוּ - הַשְּׂאִירוּ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא) וְלֹא נָתַן סִיחּוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל.

שְׁלֵמֵדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֵשׁ בֵּיתוֹת שָׁל
מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת הוֹלְכִים בְּכָל חֲדָשׁ
וּבְכָל שַׁבָּת לְלוֹזֹת לַנְּשָׁמָה עַד מְקוֹם מַעֲלָתָהּ. וּבְמֵי
נְקִים אֶת עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגִדִים? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
אֵלּוּ הֵן הַגּוֹפּוֹת שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּפִתְחֵי קְבָרוֹת
לְקַבֵּל נְשָׁמָתָן, וְדוֹמָה נוֹתֵן פֶּתַח שָׁל חֶשְׁבוֹן, וְהוּא
מִכְרִיז וְאוֹמֵר: רְבוּנוּ שָׁל עוֹלָם, חֲדָשִׁים גַּם יִשָּׁנִים,
אוֹתָם שֶׁנֶּקְבְּרוּ מִכְּמָה יָמִים וְאוֹתָם שֶׁנֶּקְבְּרוּ מִזְּמַן
מוֹעֵט - כֻּלָּם צִפְנִיתִי לָךְ, לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּחֶשְׁבוֹן.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְשַׁמַּח בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַצְּדִיקִים לְהַשְׂרֹת
 שְׂכִינְתוֹ עִמָּהֶם, וְהַכֹּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ שְׂמֻחָה, זֶהוּ
 שְׂפָתוֹב (שם קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 עֲתִידִים הַצְּדִיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְבָרֵא עוֹלָמוֹת
 וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, וְהָרִי שְׁנִינוּ (קהלת א) אֵינִן כָּל חֲדָשׁ
 תַּחַת הַשָּׁמַשׁ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא
 שְׁמַע, בְּעוֹד שְׁהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וַיִּרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם
 אֵינּוּ בְּקִיּוֹם, וּכְשֶׁהַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם, אֵינִי הָעוֹלָם
 מֵתִקְיָם. וְעֲתִידִים לְהַחֲיוֹת מֵתִים כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ,
 (זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם
 וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרַב יָמִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
 לְמַעַלָּה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנִנוּ הַצְּדִיקִים דַּעַת שְׁלֵמָה. שְׂאֲמַר
 רַבִּי יוֹסֵי, בִּיּוֹם שְׂשִׁשְׁמַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּמַעֲשָׂיו, עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְהַכִּיר אוֹתוֹ בְּלִבָּם,
 וְאִז תִּרְפָּה הַחֲשֻׁכָּה בְּלִבָּם כְּאִלּוּ רָאוּ אוֹתוֹ בְּעֵינָיו.

וְהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ
זֶה וְגו'.

וְשִׁמְחַת הַנְּשָׂמָה בְּנוֹף יְתַר מִכָּלֵם, עַל שִׁיחֵיו
שְׁנֵיהֶם קִימִים וַיִּדְעוּ וַיִּשְׁיִנוּ אֶת בּוֹרְאֵם
וַיִּהְנוּ מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלָה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן
אַבְרָהָם. אֵלֹהֵם תּוֹלְדוֹת הַשְּׂמֻחָה וְהַשְּׂחֹק שִׁיחֵא
בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן אַבְרָהָם - הִיא הַנְּשָׂמָה
הַזּוֹכָה לְכֹף וְלַחֵיוֹת שְׂלֵמָה בְּמַעֲלָתָהּ. אַבְרָהָם
הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - הַנְּשָׂמָה מוֹלִידָה הַשְּׂמֻחָה
וְהַשְּׂחֹק הַזֶּה בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי תִּיָא, זֶה שְׁשָׁנֵינוּ שְׁעֵתִיד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְצַדִּיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא מָה הִיא? אָמַר לוֹ, טָרָם הָלַכְתִּי לְפָנֶי
אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוּשִׁים, בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, כִּי
נִשְׁמַע לִי. בִּיּוֹן שְׁשִׁמְעֵתִי אֶת זֶה שְׁאָמַר רַבִּי
אַלְעָזָר, הַתִּישָׁב בְּלִפְנֵי. שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת
הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת כד)

וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. וְזֶה הוּא שְׁשָׁנֵינוּ
נִזְוָנִים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁנֵינוּ נִהְנִים,
וּבְמָקוֹם אֲחֵר שְׁנֵינוּ נִזְוָנִים. מַה בֵּין זֶה
לְזֶה? אֵלָּא כִּךָ אָמַר אָבִי, הַצַּדִּיקִים שְׁלֵא זָכוּ כָּל
כֶּךָ, נִהְנִים מֵאוֹתוֹ זִיו, שְׁלֵא יִשְׁנֵנוּ כָּל כֶּךָ. אֲבָל
הַצַּדִּיקִים שְׁזָכוּ, נִזְוָנִים עַד שִׁישְׁנֵנוּ הַשְּׁנָה שְׁלֵמָה.
וַאִין אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֵלָּא זוּ, וְזוּ הִיא הַסְּעוּדָה
וְהָאֲכִילָה. וּמַנֵּין לָנוּ זֶה? מִמַּשָּׁה, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת ל"ד)
וַיְהִי שָׁם עִם ה' אֲרַבְּעִים יוֹם וְאֲרַבְּעִים לַיְלָה לָחֶם
לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מַה הַטַּעַם לָחֶם לֹא אָכַל
וּמַיִם לֹא שָׁתָה? מִפְּנֵי שִׁתְיָה נִזְוֵן מִסְּעוּדָה אַחֲרָת,
מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעְלָה. וּכְמוֹ כֵּן סְעוּדָתָם שֶׁל
צַדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא
לְשִׁמְחַת בְּשִׁמְחָתוֹ, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים ל"ד)
יִשְׁמְעוּ עַנְוִים וַיִּשְׂמְחוּ. רַב הוֹנָא אָמַר, מִכָּאן (שֵׁם ה)
וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי כֶּךָ לְעוֹלָם יְרִנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,

זו וזה ישנם לעתיד לבא. ולמדנו, אמר רבי יוסי, בין המשמר בענביו מששת ימי בראשית - אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתיה והאכילה, ודאי זו היא.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, אם פן מהו לוייתן ומה השור, שכתוב (איוב ט) כי בול תרים ישאו לו? אמר רבי יוסי, והנה כתוב (ישעיה כז) פעת ההיא יפקד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לוייתן נחש ברח ועל לוייתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים. הנה כאן שלשה. אלא רמז הוא שרמז על המלכות. אמר רבי תנחום, אין לומר על מה שאמרו רבותינו, ודאי כך זה.

אמר רבי יצחק, אני הייתי לפני רבי יהושע ושאלתי על הדבר הזה. אמרתי, הסעודה הזו של הצדיקים לעתיד לבא האם כך הוא? לא התישבה בלבי, שהנה אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שכתוב (שמות כד)

וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, יָפָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֹךְ הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הִזוּ שְׂאֵמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׂמוֹמְנִים הֵם לְסַעוּדָה
הִזוּ שֶׁל לְוִיָּתָן וְהַשׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת יֵין טוֹב
שְׂמֵשְׁמֵר מִכְּשֵׁנְבָרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מְצֵאוּ וְדַרְשׁוּ,
שְׂכַת־טוֹב (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשַׁבַּע.

שְׂאֵמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מֵינֵי פְתוּי פְתָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה
הוּא יוֹתֵר מִכָּלָם, שְׂאֵמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם
לְשַׁבַּע, וּבְקַלְלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה
קָשָׁה לָהֶם מִן הַכֹּל. מָה הַטַּעַם? שְׂכַת־טוֹב (שמות מז)
מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְיַד ה' בְּאַרְצֵן מִצְרַיִם וְגו'.

אָמַר רַבִּי זִירָא, מְלַמֵּד שְׂמֵשׁוֹם הָאֲכִילָה מְסָרוּ
נַפְשָׁם לְמוֹת בְּיָדָם. בֵּינָן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא תִּאֲוָתָם, אָמַר לָהֶם: אִם תִּשְׁמָעוּ לְקוֹל
הַמְצוֹוֹת - וַאֲכַלְתֶּם לְשַׁבַּע, בְּדִי לְהַנִּיחַ דַּעְתָּם. כְּמוֹ
כֵּן רָאוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׂהַגְלוֹת נִמְשָׁכָת, הִסְתַּמְכוּ עַל

פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, וְאָמְרוּ שְׁעֵתִידִים לְאָכַל וְלִשְׁמַח
בְּסֵעוּדָה גְּדוּלָה שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
לָהֶם, וְעַל כֵּן רַב הָעוֹלָם סָבְלוּ אֶת הַגְּלוּת מִשׁוּם
אוֹתָהּ הַסֵּעוּדָה.

אָמַר רַבֵּי יוֹחָנָן, אֵינן לָנוּ לְסִתֵּר אֶת אֲמוּנַת הַכֹּל,
אֲלֵא לְקַיֵּם אוֹתָהּ. שְׁחַרֵי הַתּוֹרָה מְעִידָה עַל
זֶה שְׁחַרֵי אָנוּ יוֹדְעִים אֶת אֲמוּנַת הַצְּדִיקִים,
וְהַכְּסוּף שְׁלָהֶם מַה הוּא? שְׁכַתוּב (שיר א) נְגִילָה
וְנִשְׁמַחָה בָּהּ, וְלֹא בְּאֲכִילָה. נִזְכְּרָה דְרִיף מִיַּיִן.
וְאוֹתָהּ סֵעוּדָה שְׂמֹנְמָנִים אֵלֶיהָ, יְתִיָּה לָנוּ חֵלֶק
לְחַנּוּת מִמֶּנָּה, וְזוֹ הִיא הַשְּׂמִיחָה וְהַשְּׂחֹק. וְאֵלֶּה
תּוֹלְדֹת יִצְחָק - שִׁיִּצְחָקוּ הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא.
אֲבָרְתֶם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - וְכוּת הַנִּשְׂמָחָה מוֹלִיד
הַשְּׂחֹק הִזָּה וְהַשְּׂמִיחָה בְּעוֹלָם.

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אֶרְבָּעִים שָׁנָה. רַבֵּי בּוֹ בָּשִׂם רַבֵּי
יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (שיר א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת
פִּיהוּ וְגו', בְּכַמָּה מַעֲלוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁשָׁנִינוּ,
אָמַר רַבֵּי אֲחָא בַר יַעֲקֹב, כָּל מַה שְּׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף.
 והאם אמר כך רבי אחא? הם ושלום! שחרי בדבר
 הוה תרבה המחלקת בעולם. שאם תאמר בן,
 המלאכים שהם נבראים רוח הקדוש ממש, יאמר
 שיש בהם שתוף, חרי כל הפנים שלהם ושלנו
 שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הוה התרבה המחלקת
 בעולם, שחרי שנינו במשנתנו, שכל מה
 שעשה הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף
 והנשמה. ואם תאמר שחרי אין למלאכים גוף -
 כך זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד
 שתשתתף עמם הנשמה הקדושה התיא, שהיא
 סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה,
 צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה התיא שעתידי הקדוש ברוך
 הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות]
 עמקים [עתיקים] יהיה בארבעים, ונגזר חדין - (דברים כה)
 ארבעים יפנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל

במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם
תחית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל.
בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר.
בארבעים נכלא הנשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי
הנשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ
ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא,
ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היוכל.
החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתנה
לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן
ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו.
באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם
וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזיוה. זהו
שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי
אבא, ישקני - יפרנסני. שאין פרנסתם אלא
להנות ולזון מזיוה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף
הפסוק מוכיח, שכתוב כי טובים ודיך מינין.

בַּת בְּתוּיָאֵל - בַּת בָּתוּ שֶׁל אֵל. רַב הוֹנָא אָמַר,
 לֹא כָּךְ הוּא. וְאֲנִי הֵיטִי בְּכַרְבֵי הַיָּם וְשָׁמַעְתִּי
 שֶׁהֵיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הָעֵצִים שֶׁעַל הַשְּׂדֵרָה, אוֹתוֹ
 שֶׁנִּשְׁאָר בַּקֶּבֶר מִכָּל הַגּוֹף - בְּתוּיָאֵל הָאֲרָמִי.
 שֶׁאֶלְתִּי עָלָיו. אָמְרוּ שֶׁהוּא בְּרֵאשׁ [דוּמָה] תִּנְחָשׁ,
 שֶׁהוּא רַמְאִי, וְאוֹתוֹ הָעֵצִים הוּא רַמְאִי מִכָּל שְׂאָר
 הָעֲצָמוֹת.

שֶׁלְּמִדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לָמָּה נִשְׁאָר בְּקִיּוּם
 אוֹתוֹ הָעֵצִים יוֹתֵר מִכָּל שְׂאָר
 הָעֲצָמוֹת? מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַמְאִי, וְאֵינּוּ סוֹבֵל טַעַם
 שֶׁל הַמְּזוּן שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם כְּמוֹ שְׂאָר הָעֲצָמוֹת,
 וּמִשּׁוּם כֵּךְ הוּא חֹזֵק מִכָּל הָעֲצָמוֹת, וְהוּא יִהְיֶה
 הָעֶקֶר שֶׁחַגְוֹף נִבְנָה מִפָּנָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בַּת בְּתוּיָאֵל
 הָאֲרָמִי.

וְלְמִדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא רַמְאִי וּמַעוֹלָם
 רַמְאִי, וְשִׁכְּנָה יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא רַמְאִי. זֶהוּ
 שֶׁכְּתוּב בַּת בְּתוּיָאֵל הָאֲרָמִי - עֵצִים רַמְאִי. מִפְּדִין
 אָדָם - מִצְּמִד רַמְאִיִּם, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ פְּדָנָא דְתוֹרָא,

שְׁהוּא צָמֵד. אַחֹת לָבֵן - אַחֹת יֵצֵר הָרַע הָאֲרָמִי.
כְּמוֹ שֶׁשָּׂנִינוּ, בַּתְּחִלָּה שֶׁהָיָה מְנוּל בְּחַטָּאוֹת בְּזוּזָה
הָעוֹלָם נִקְרָא לוֹט. לְעֵתִיד לָבֵא שְׁלֵא יִהְיֶה מְנוּל
כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמִי שָׂרוּחִין וּמִטְבִּיל אֶת טַמְאָתוֹ,
קוֹרְאִים לוֹ לָבֵן. עַל כָּל פָּנִים אֵין יֵצֵר הָרַע כְּטִל
מִן הָעוֹלָם.

בֵּיא שְׁמַע שְׂכָךְ אָנוּ בְּאֲרָנוּ בְּבְרִיתָא. שְׁתֵּי בְנוֹת
לוֹט, שֶׁהֵן שְׁנֵי כַחוֹת הַגּוֹף הַמְעוֹרְרוֹת אֶת
יֵצֵר הָרַע, עֲבָשׁוּ שְׂאִינוּ כָּל כָּךְ מְנוּל וְנִטְבֵּל
מִלְּכַלּוּכוֹ נִקְרָא לָבֵן, וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְנוֹת אֵינָן כְּטִלוֹת
מִמֶּש. זְהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית כט) וּלְלָבֵן שְׁתֵּי בְנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּךְ הוּא. שָׁם כָּתוּב בְּכִירָה
וְצַעֲיָרָה, וְכֵאֵן כָּתוּב גְּדוּלָה וְקַטְנָה. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן כְּכַח לַעֲשׂוֹת רָע וּלְהַתְעוֹרֵר
לִיצֵר הָרַע כְּמַתְחִלָּה, מִשְׁמַע שְׂכָתוֹב שֵׁם הַגְּדוּלָה
לְאֵה, שְׁלֵאָה מִכַּחַה וּמִרְשָׁעָתָה. וְשֵׁם הַקַּטְנָה רַחֵל,
שְׂאִין בָּהּ כַּח הַמְתְּעוֹרֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כג)
וּכְרַחֵל לְפָנַי גּוֹזְזִיָּה נְאֻלְמָה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע, ושתי בנותיו
 מתחלפות מכות שהיו בראשונה.
 בתחלה לופט, מקלל מנוול. עכשו לבן, מלבן,
 שאינו מקלל ומנוול בנוולו בבראשונה. בתחלה
 שתי בנותיו תוקות, כל אחת ואחת בכחה, ועכשו
 שם תגדלה לאה - לאה בלא כח, לאה בלא חזוק,
 לאה ממעשיה הראשונים. ושם תקטנה רחל, כמו
 שאמרנו, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה כתוב,
 ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה
 היא. אמר רבי אחא, מפני מה היא עקרה? מפני
 שייצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כן אין
 נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב?
 ויעתר לו ה' ותתר רבקה אשתו. כיון שמתעורר
 יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין העולם הזה
 לאותו זמן? ועוד, שהנה הכתוב אמר
 שתקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כן

הוא, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵעִיר אוֹתוֹ לְעֵנִין הַהוּא
 שְׁצַרְיָה לְזוּג, וְלֹא לְכָל שָׁעָה, שְׂיִתְיָה תָמִיד עִם
 אָדָם כְּמוֹ כָּעֵת, שֶׁהוּא נִמְצָא תָמִיד וְחוֹטְאִים בּוֹ
 בְּנֵי אָדָם, אֵלָּא לְאוֹתוֹ זְוֹנֵג לְבָדוֹ. וְהַתְּעוֹרְרוֹת
 הַהֵיא תִּתְּיָה הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ
 שְׁכַתוּב (יחזקאל לו) וְהִסִּירְתִּי אֶת לֵב הָאָנָן מִבְּשִׂרְכֶם
 וְנָתַתִּי לְכֶם לֵב בָּשָׂר. מַה זֶה לֵב בָּשָׂר? אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, לֵב לְהוֹצִיא בָּשָׂר, וְלֹא לְדַבֵּר אַחֵר.

רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסִי הָיָה בָּא מִקְפּוֹטְקִיָּא לְלוּד.
 פָּנַע בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,
 תֵּאמַר שְׁחַבְרִינוֹ חֲכָמֵי הַבְּרִיתָא הַתְּעוֹרְרוּ לְעֵנִין
 הַזֶּה שְׂיִצֵּר הָרַע יִשְׁתַּבַּח מִן הָעוֹלָם, פָּרַט לְאוֹתָהּ
 שְׁעַת הַזְּוֹנֵג. אָמַר לוֹ, תִּיָּה, כִּי צַרְיָה יֵצֵר הָרַע
 לְעוֹלָם בְּגַשְׁם לְעוֹלָם. שְׂאֵלְמַלְא יֵצֵר הָרַע, חֲדוֹת
 הַשְּׂמוּעָה לֹא תִּתְּיָה, אֲבָל לֹא מְנַוֶּלֶת כְּבָרָא שׁוֹנָה
 לְחַטָּא בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה י"א) לֹא יִרְעוּ וְלֹא
 יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדוֹשֵׁי וְגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע
 בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף
 והנשמה, ומשום כך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה'
 אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשפא רב פהנא, אומר, כך אומרים משמם של
 בעלי התריתא: שני בנינים של הגוף הם
 - הכבד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה,
 הכבד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדי איבריו.
 המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם
 שנים. והראשון הוא הכבד, והשני הלב. והינו
 שכתוב בפרשה ויתרצצו הבנים בקרבה, אלו שני
 בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצצו? משום שמחלב [מתעורר] נשכח
 היצר הרע. ויתרצצו? [שאלו] וישליו היה צריך
 להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצצו - וישברו,
 כלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף
 מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי?
 מיד - ותלך לדרש את ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּכַתְּנֶיךָ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'.
 אֵלּוּ הַשְּׁנֵי גְּאִים - הַכְּבֵד וְהַלְב. רַבִּי יוֹסִי
 אָמַר, הַמַּח וְהַלְב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמַּח אֵין בְּכֻלָּל
 זֶה, מִשְׁמַע שְׁכַתּוֹב בְּכַתְּנֶיךָ, וְאֵין הַמַּח בְּפִטְוֹן אֱלֹא
 בְּרֵאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעַיִן וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר.
 זֶהוּ הַכְּבֵד, שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְפָנָי
 הַלְב. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלְטֵה דָם וּמְשַׁמֵּשׁ
 בּוֹ לְפָנָי הַלְב.

וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. אָמַר רַב פִּהֲנָא, הַכְּבֵד
 הוּא הָרֵאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא
 אֲדָמוֹנִי? עַל שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תְּחַלֶּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 אָמַר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רֵאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן
 לְבִלְעַת הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֵאשׁוֹן לְדָם, אֲבָל
 לֹא לִיצִירָתוֹ. וּבְמָה נִבְאָר וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר? עַל
 שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲזוֹרוֹ מִן הַלְב, וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.
 אָמַר רַבִּי אֲבָא, לָמָּה בָּאָה הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת? אֱלֹא
 לְהִרְאוֹת לְבָנָי הָעוֹלָם, שֶׁאֵין עַל גַּב
 שְׁתֵּשֵׁלְמוֹת תְּהִיָּא תְּהִיָּה בְּאֶרֶץ - בְּרַבּוֹ וּמְבַעוֹ שֶׁל

העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הכבוד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא ישב אהלים. זהו שכתוב ויזר יעקב נזיר, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזר יעקב נזיר, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזר יעקב נזיר, כמו שנאמר (שמות יח) אשר זרו עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומתרחק בתורה בידיעת בוראו. מה כתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הכבוד שדרד טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מתרחק בדברים אלו בדברי תורה, תרחק באכילה ובשתיה לקיים גופך. זהו שכתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, כי כן דרבי לבלע הדם ולשגר לשאר האברים, כי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

וְהֵלֵב אֹמֵר: תֵּן לִי הָרֵאשׁוֹן וְהַמְּבָחָר מִכָּל מַה
שֶׁתְּבַלֵּעַ, תֵּן לִי בְּכֹרֶתְךָ. זֶה שְׂפָתוֹב מְבָרָה
כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרֶתְךָ לִי, רֵאשִׁית הַתְּאֵנָה. עַד שֶׁהֵלֵב
מִהֲרִיר וְחֹשֵׁב בַּמֵּאֲכָל, פּוֹלֵעַ הַכֶּבֶד. שְׂאֵלְמֵלֵא
אוֹתוֹ כְּסוּף וְהֲרִהוֹר שָׁל הֵלֵב בַּמֵּאֲכָל, לֹא יוֹכְלוּ
הַכֶּבֶד וְהַאֲבָרִים לְבַלֵּעַ. שְׂאֵמֵר רַבִּי יוֹסִי, בֶּן יִרְדֵּי
הַעֲבָדִים - שְׂאֵינָם אוֹכְלִים עַד שֶׁהֲאֲדוֹן אוֹכֵל.

אָמֵר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב לְאַחַר בֶּן, וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו
לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים. מַה זֶה עֲדָשִׁים? עַגְלָנִלִּים
בְּגִלְגָּלִת, וְהַגְּלָנִל סוֹבֵב בְּעוֹלָם, כְּלוּמֵר שְׂלֵא נִשְׁכַּח
מִדְּרָכּוֹ. כִּי הוּא בֶּן אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵף עַל גֵּב
שָׁפַל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכְבוֹד וּשְׁלֵמוֹת יִהְיוּ, וְדָרְכוֹ שָׁל
הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח.

מִשְׁנָה. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מִנִּשְׁבוֹת,
וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ כְּרוּף הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ
אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף שִׁיְהִיָּה כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ
שְׂפָתוֹב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת כֹּאִי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע

לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא
כלול מארבעתם.

ולמדנו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח
האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה
לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואין
בין עולם הזה לתחית המתים אלא נקיות והשגת
ידיעה. רב נחמן אמר, ואריכות ימים.

אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחית המתים
אינם אחד? אמר לו, לא, ששנינו, בית
המקדש קודם לקבוצ גליות, קבוצ גליות קודם
לתחית המתים, ותחית המתים האחרון שפבלם.
מנין לנו? שכתוב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי
ישראל יבנם. הרופא לשבורי לב ומחפש
לעצבותם. זו היא תחית המתים שהיא הרפואה
לשבורי לב על מתיחם. בונה ירושלים תחלה,
ואחריו נדחי ישראל יבנם, והרופא לשבורי לב
אחרון על הכל.

שְׁנֵינּוּ, אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקְּבוּיָן גְּלִיּוֹת לַתְּחִיַת
הַמֵּתִים, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן
אַרְבָּעִים שָׁנָה. אַרְבָּעִים הַשָּׁנָה הִלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם?
אָמַר רַב פֶּהֲנָא אָמַר רַבִּי פְּרוּקָא, מִקְּבוּיָן גְּלִיּוֹת
עַד תְּחִיַת הַמֵּתִים כַּמָּה צְרוּת, כַּמָּה מְלַחְמוֹת
יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנְּמַלֵּט מֵהֶם, שְׂפָתוֹב
(דניאל יב) בָּעֵת הַהִיא יִמְלֹט עִמָּךְ כָּל הַנְּמַצָּא כְּתוֹב
בַּסֵּפֶר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, יִתְבָּרְרוּ וַיִּתְלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ
רַבִּים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר מִכָּאן, (זכריה יג)
וַיִּצְרְפוּתִים כַּצֶּרֶף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחִנְתִּים כִּבְחֹן אֶת
הַזָּהָב. וּבְאֹתָם הַיָּמִים יִהְיוּ יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אִין
לִי בָּהֶם חֶפְזִין. וּמִשָּׁעָה שְׁיַעֲבְרוּ הַצְּרוּת עַד תְּחִיַת
הַמֵּתִים אַרְבָּעִים שָׁנָה.

רַב הוֹנָא אָמַר, בַּא רְאִיה, כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְגו' אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל
ה' - כְּמוֹ בֶן [הַגּוֹף] פָּאִין. אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל אֱלוֹ
דְּבָר אֶחָד אָמְרוּ. וְלִסוּף אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁהַצְּרוּת

יעברו והרשעים יכלו, יהיו המתים שוכני עפר.
 מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים
 צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים
 יתישב העולם בישובו, והו שכתוב פיוס הוא
 יהיה ה' אחר ושמו אחר.

רבי אלעזר בן ערד היה יושב, והיה מצטער
 בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר
 לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים?
 אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שחרי אני
 רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הכריתא,
 ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו
 שבששוי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות
 יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששוי לזמן
 ארבע מאות ושמונה שנים ממונו יהיו עומדים כל
 שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם
 בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה,
 וחינו שכתוב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשבו

איש אל אחותו. כשישתלים הוא"ת, שהוא חמשת
אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל
אחותו, אל נשמתו, שהיא אחותו ונחלתו.

[עידן] אמר רבי יהושע, שנה לא יהיה לך קשה,
שתי שנים, שלש בתות הן: של צדיקים גמורים,
ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים
יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה
שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של
קבוץ גלויות. והאחרונים בלם לזמן ארבע מאות
ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה
לארץ תהיה? מי יתקיים בקיום דתו בין הזמן תהיה,
ועל כן אני מצטער בנפשי.

אמר לו, רבי, הנה שנים, יהי אור - יהי ר"ו. תור
ואמר, בתשובה יתקדם הכל. אמר רבי
יהושע, אם לא שאמרת כה, חסמנו את הפיות
לצפות לגאולה כל יום, שכתוב (יחזקאל לג) חסן
ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל
יום.

מִהִי דַעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר? הֲיֵנוּ מֵה שְׁכַתּוֹב
וְרַבִּים מִיַּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ. מִמִּשְׁמַע
שְׁכַתּוֹב מִיַּשְׁנֵי, אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים הַנִּקְדָּמִים
בְּחֵינָם קֹדֶם זֶה. וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים? רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר, מֵאַתִּים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק
אֹמֵר, רַד"י שָׁנָה, שְׁכַתּוֹב (במדבר כד) וַיִּרְדֵּי מִיַּעֲקֹב
וְגו'. יר"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצְּדִיקִים לְשָׂאֵר כָּל אָדָם.
רַב גַּחְמָן אֹמֵר, לְפִי הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּבְלָה בְּעֶפְרָיִם. אָמַר
לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם בֵּן, הִרְבֵּה תַחֲיִוֹת הָיוּ, אֵלֶּיךָ כָּל
הַתַּחֲיִוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּחֻזּוֹן,
(דניאל י) וְאַמֶּת הַדָּבָר וְצָבָא גְדוֹל.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הַרְעַב הַרְאֲשׁוֹן אֲשֶׁר תָּהָה
בְּיַמֵּי אַבְרָהָם. רַבִּי אֶבְרָהָם פָּתַח וְאָמַר, (שיר א)
עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסָבוֹ נִרְדֵּי נָתַן רֵיחוֹ. שְׁשָׁנֵינוּ, אֲרַבְעֵ
תְּקוּפוֹת וְאַרְבָּעָה זְמַנִּים מְשָׁנִים זֶה מִזֶּה יַעֲבְרוּ
הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. הָאֶחָד - אוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנֵא
הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֵנוּ הַשָּׁנָה מֵה שְׁלֵא הַשְּׁנֵנוּ בְּזֶה
הָעוֹלָם. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, הַשָּׁנָה הַצְּדִיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא יוֹתֵר מִמִּלְאֲכֵי הַשָּׂרָת, שְׁכַתּוֹב (ישעיה

יא) כמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד כאן

מדרש הנעלם)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא,
 כמו שאמר אברהם, משום ששכינה
 היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא
 אמר, שפתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי אתי, ועל
 בן התחזק ואמר אחתי היא. עזר, אברהם ויצחק
 כך ראוי, שיראי משום הפסוק שפתוב (שיר ה)
 אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כך ודאי נראה
 להם לומר אחתי היא, ועל בן מתחזקים הצדיקים
 בקב"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו'. את רבקה אשתו
 - ויקא, [וזו השכינה. כמו שעבודה ורה פתוב פה ויקומו לצחק,
 כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר
 אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק תיה משמש
 מפתו ביום? שחרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא
 משמשים מפתם ביום, ויצחק שהיה קדוש תיה
 משמש מפתו ביום?.

אָלֵא וַדַּאי שְׂאֵבִימְלֹךְ הָיָה חָכֵם, וְהוּא הִסְתַּכַּל
בְּאַיִצְטַגְנִינֹתוֹ שֶׁהוּא חֲלוּן. כָּתוּב כָּאֵן בְּעַד
הַחֲלוּן, וְכָתוּב שָׁם (שׁוֹפְטִים ה) בְּעַד הַחֲלוּן נִשְׁקָפָה
וַתִּיבֵב אִם סִיֶּרְא. מַה לְּחֲלוֹן בְּאַיִצְטַגְנִינֹת, אַף
כָּאֵן בְּאַיִצְטַגְנִינֹת. וְרָאָה שְׂלֵא הָיָה כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר
יִצְחָק, אָלֵא וַדַּאי הוּא מִצְחָק עֲמָה, וְהִיא אִשְׁתּוֹ.
וְאִזּוֹ וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, נָאָה הָיָה לְאַבְיֶמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת לְיִצְחָק כְּמוֹ
שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁוְהָ הוֹכִיחַ אוֹתוֹ תְּקַדּוּשׁ
כְּרוּךְ הוּא כְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רֵאָה, כָּתוּב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵינִי יִרְאֵת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם תְּוָה. אָמַר רַבִּי אַבְא, מִשּׁוּם כֶּךָ אָמַר
אַחֲתִי הִיא, כִּדִּי לְחַדְוֵיבֵק בַּשְּׂכִינָה, שְׂכַתוֹב אָמַר
לְחַכְמָה אַחֲתִי אָתָּה. מַה תַּטְעִים? מִשּׁוּם שְׂפָתָם לֹא
הִיָּתָה אֲמוּנָה. שָׂאֵם נִמְצְאָה בָּהֶם אֲמוּנָה, לֹא הָיָה
צְרִיף, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֵא הִיָּתָה בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה אָמַר
כֶּךָ, וּמִשּׁוּם כֶּךָ אָמַר, כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵינִי יִרְאֵת
אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם תְּוָה. אֵינִי יִרְאֵת אֱלֹהִים, זֹו

תְּאֲמוּנָה.

אמר רבי אלעזר, משום שלא שזרה השכינה
מחוץ לארץ הקדושה, ועל זה אין יראת
אלהים במקום הזה, שזה לא מקומו ולא שזרה
באין. ויצחק החזיק בו באמונה, שראה שהנה
השכינה שזרה בתוך אשתו.

ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנניע פאיש
הזה ובאשתו מות יומת פא ראה כמה
מאריך להם הקדוש ברוך הוא לרשעים משום
אותו החסד שעשה עם האבות הקדושים, שהרי
משום זה לא שלטו בישראל עד לאחר דורות
אחרונים. יפה עשה אבימלך שעשה חסד עם
יצחק שאמר לו (לאברהם) הנה ארצי לפניך בטוב
בעיניך שב.

רבי יהודה אמר, חבל על הרשעים שחסדם
אינו שלם. פא ראה, עפרון אמר
בהתחלה, (בראשית כג) אנני שמעני השדה נתתי לך
והמעה אשר בו לך נתתיה וגו'. ואחר כך
אמר, ארץ ארבע מאת שקל כסף וגו'. וכתוב

וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לַסַּחַר. אֵיךְ כָּאֵן
 כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה הִנֵּה אֲרֻצֵי לְפָנֶיךָ וְגו', וְאַחַר כֵּן
 אָמַר לוֹ לֵךְ מֵעַפְרָנוֹ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר
 לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ - שְׁלֹא
 לָקַח מִשָּׁל אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וּשְׁלַחוּ עִם כָּל מְמוֹנָו,
 וְאַחַר כֵּן הִלֵּךְ אַחֲרָיו לְכָרוֹת עִמּוֹ בְּרִית.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפָה עָשָׂה יִצְחָק, שֶׁחֲרִי
 מִשׁוּם שְׂיַדַּע אֶת סוּד הַחֲכָמָה הַשְּׁתֵּיּדָל
 וְחֶפֶר בָּאֵר מַיִם, כִּדִּי לְהַתְחִיֵּק בְּאַמוֹנָה כְּרֵאוֹי.
 כֵּן אַבְרָהָם הַשְּׁתֵּיּדָל וְחֶפֶר בָּאֵר מַיִם [כֵּן יִצְחָק].
 יַעֲקֹב מֵצֵא אוֹתָהּ מִתְקַנֶּת וַיֵּשֶׁב עִלֶּיהָ, וְכָלֵם
 הָלְכוּ אַחֲרָיו וְהַשְּׁתֵּיּדָלוֹ, כִּדִּי לְהַתְחִיֵּק בְּאַמוֹנָה
 הַשְּׁלֵמָה כְּרֵאוֹי.

וְכַעַת יִשְׂרָאֵל מִתְחִיָּקִים בּוֹ בַּסּוּדוֹת שֶׁל מְצוֹת
 הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּל יוֹם וַיּוֹם מִתְחִיָּק אָדָם
 בְּצִיצִית, שֶׁהִיא מְצוּהָ, וְאָדָם מִתְעַטֵּף בָּהּ. כֵּן גַּם
 בַּתְּכַלִּין שְׁמִנִּית עַל רֵאשׁוֹ וּבִזְרוּעוֹ, שֶׁהוּא סוּד
 עֲלִיזוֹן כְּרֵאוֹי, מִשׁוּם שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא

בְּאָדָם שְׁמַתְעִיטָר בּוּ בְתַפְלִין וּמַתְעִיטָף בְּצִיצִית,
וְהַכֹּל סוּד הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וְעַל בֵּן, מִי שֶׁלֹּא מַתְעִיטָף בְּזָה וְלֹא מַתְעִיטָר
לְהַתְחִיב בְּתַפְלִין בְּכָל יוֹם, דּוֹמָה לוֹ שְׂאִין
שׁוֹרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה, וְסָר מִמֶּנּוּ פֶּחַד רַבּוֹנוֹ,
וְתַפְלָתוֹ אֵינָה תַפְלָה כְּרֵאוּי. וּמִשׁוּם כֶּךָ הָיוּ
הָאֲבוֹת מַתְחִיבִים בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה,
מִשׁוּם שֶׁבְּאֵר הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל סוּד הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה
שׁוֹרָה בּוֹ.

וַיַּעֲתִק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגו'. רַבִּי חִיָּיא
פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה נח) וְנַחֲךָ ה' תָּמִיד
וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נִפְשֶׁךָ וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחֲלִיץ וְגו'.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ וְנִתְבְּאֵר. אֲבָל בְּפְסוּק הַזֶּה
בּוֹ תְּחִיבִין בְּעֲלֵי הָאֱמוּנָה שֶׁהַבְּטִיחַ לָהֶם לְעוֹלָם
הַבָּא. וְנַחֲךָ ה' תָּמִיד - בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְנַחֲךָ ה', כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְנַחֲךָ ה', לָמָּה תָּמִיד? אֵלֶּא
זֶה הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים שֶׁהוּא הַתְּחִיב תַּחַת
זְרוּעוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְזֶהוּ תַחֲלִיק לְעוֹלָם הַבָּא. מִנֵּין

לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) יִנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ.

והשביע בצחצחות נפשך - זו האספקלריה
המאירה שכל הנשמות נהנות
להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתיך יחליץ -
הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של
הצדיק [עולה למעלה, נ"א נהנית באור של מעלה], מה זה
ועצמתיך יחליץ? אלא הנה פרשוה, זו תחית
המתים. שעתיך הקדוש פרוך הוא להחיות את
המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו
בבראשונה בנוף שלם, והנשמה מוסיפה אור
בתוך האספקלריה המאירה שתאיר עם הנוף
לברית שלם פראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוח. מה זה כגן
רוח? שלא פוסקים מימיו העליונים
לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והנוף] תוה נשקה
במנו ומתרוה במנו תמיד. (דף קמא ע"ב) וכמוצא מים

- זה הנקר תהוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוך סוד האמונה. באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים תהוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד פראוי.

ובא וראה, אותו מוצא מים ואותה באר הם אחד, והכל נקרא באר, שהרי אותו המקור שמבנים ולא פוסק לעולמים, והבאר מתמלאת. ומי שמתפלל בבאר הזו, מסתכל בסוד העליון של האמונה. וזהו סימן האבות - שמשתדלים לחפר באר מים בתוך סוד עליון, ואין להפריד בין המקור והבאר, והכל אחד.

ויקרא שמה רחבות - רמז שעתידיים בננו לעבד ולתקן את הבאר הזו פראוי בסוד הקרבנות והעולות. כמו בן, (בראשית ב) וינחתו בגן עדן לעבדה ולשמרה. אלו הקרבנות

וְהָעוֹלוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה יִתְפָּשְׁטוּ מֵעִינוֹתָיו לְכָל
הַצְּדִדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מֵעִינֹתַיִךְ
חוּצָה בְּרַחוּבֹת פְּלָגֵי מַיִם, וּמִשּׁוּם כֵּן וַיִּקְרָא
שְׁמָה רַחוּבֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א) חֲכָמוֹת בְּחוּץ
תִּרְנָה בְּרַחוּבֹת תֵּיתֵן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה
הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלּוּ הַחֲכָמָה
הָעֲלִיּוֹנָה וְהַחֲכָמָה הַקְּטָנָה שֶׁנִּכְלָלָת בְּעֲלִיּוֹנָה
וְשׁוּרָה בָּהּ.

בְּחוּץ תִּרְנָה - בֵּא רֵאָה, הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא
סְתוּמָה שֶׁל כָּל הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת
וְאֵינָה בְּגִלוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) לֹא יֵדַע אֲנוֹשׁ
עֲרֶכֶה וְגו'. כְּשֶׁמִּתְפָּשֵׁט לְהֵאִיר, מְאִירָה בְּסוּד
הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי
שֶׁשְׁנִינוּ, הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בִּי"ד, וְהַחֲכָמָה הִזוּ
נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם אֶחָד בְּזִמְנֵי שְׁמֵתֵי צַב [שְׁמֵתֵי צַב נ"א
שְׁנַעֲשָׁה] הַכֹּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ.

אז היא השמחה להיות מאירה, והכל בחשאי,
שלא נשמע בחוץ לעולמים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה
אש ומים ורוח, כמו שנתפאר, ונעשים
קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתפאר.
אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא
בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנסמע
הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את
מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו
מאירים כל הכוכבים, והוא המעין
שאינו מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונחר
יצא מערן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם
תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחר.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ
מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן
בחוץ, כמו שנאמר, שפתוב בחוץ תרנה, שחרי
מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה,

שְׁפָתוֹב (דברים ד) כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים וְגו',
וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצֵּה הַשָּׁמַיִם.

וְעִתְדָה בַּשָּׂדֶה לָךְ - זוֹ הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
וְאַחַר שְׂיַדַע הָאָדָם אֶת סוֹד הַחֲכָמָה
וַיִּתְקִין אֶת עֲצָמוֹ בָּהּ, מַה פְּתוּב אַחַר כָּךְ?
וּבְנִיתָ בֵּיתְךָ. זוֹ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁל אָדָם בְּנוֹפוֹ,
שְׂיִתְתִּקֵּן וַיַּעֲשֶׂה אִישׁ שָׁלֹם. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁחָפַר
יִצְחָק וַעֲשֶׂה בְּאֵר בְּשָׁלוֹם, לְאוֹתוֹ הַשָּׁלוֹם [שְׂיִתְתִּיךָ
שָׁלֹם] קָרָא רְחוּבוֹת, וְהַכֹּל כָּרְאוּ. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים
שְׂמַעְשִׂיָהֶם לְקַב"ה לְקַיֵּם אֶת הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב כִּי
יִשְׁרִים יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, וְהָרִי פִּרְשׁוֹתָ.

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, פְּתוּב
(בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ
קָרָא לַיְלָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ וְנִתְבְּאֵר. אֲבָל
בֹּא רְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּלָם יָם
דְּבָרֵי אֱמֶת, וְהַכֹּל בְּסוֹד עֲלִיּוֹן. וְכָל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
כֹּלָם דְּבָרֵי אֱמוּנָה וְסוֹדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּרְאוּ.

וּבֹא וּרְאֵה, לֹא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ אַבְרָהָם, שְׁלֹא
סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כָחוּ. אֲבָל כָּאֵן הוּא סוּד
עֲלִיּוֹן, סוּד הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שְׁנֵת־כַּאֵר, שְׁכַת־וֹב
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. זֶה אַבְרָהָם, שְׁהוּא אוֹר
הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַיֵּק בְּתַקוּן
(דף קמב ע"א)
הַיּוֹם.

וּמִשׁוּם כֶּךָ מַה כְּתוּב? וְאַבְרָהָם זָקֵן כָּאֵ בְּיָמָיו,
כְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת שְׁמֵאֵירִים. וְהוּא זָקֵן,
[ומאיר. אז הולך ומאיר] כְּמוֹ שְׁנֵת־כַּאֵר (משלי ה) הוֹלֵךְ וְאוֹר
עַד גְּבוּל הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כֶּךָ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
יוֹם. וְלִחְשֵׁף קָרָא לְיֵלֶה - זֶה יִצְחָק, שְׁהוּא חֲשֵׁף,
וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת הַלְיֵלֶה. וּמִשׁוּם כֶּךָ,
כְּשֵׁהוּא זָקֵן מַה כְּתוּב? וַיְהִי כִי זָקֵן יִצְחָק
וַתִּכְהִי עֵינָיו מִרְאֵת. כֶּךָ זֶה וַדַּאי, שְׁרָצָה
לְהַחְשֵׁף וּלְהַדְבֵּק [בַּחֲשֵׁף] בְּדַרְנָתוֹ כְּרֵאוּי.

כָּאֵ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְנִשְׁק יָדָיו. אָמַר לוֹ, יָפֵת.
אַבְרָהָם מֵאִיר מִצַּד שֶׁל דַּרְנָתוֹ, יִצְחָק נְחֲשֵׁף
מִהַצַּד שֶׁל דַּרְנָתוֹ, וַיַּעֲקֹב לָמָּה, שְׁכַת־וֹב וְעֵינָיו

יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזְקֵן? אָמַר לוֹ, כִּי זֶה וְדָאֵי, כְּתוּב
 כָּבְדוּ וְלֹא כְהוּ. כְּתוּב מִזְקֵן וְלֹא מִזְקֵנִי. אֵלֶּי
 מִזְקֵן - מִזְקֵן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צַד כָּבְדוּ. לֹא
 יוּכַל לְרֵאוֹת לְהִסְתַּכֵּל כְּרֵאוֹי, אֲבָל לֹא כְהוּ.
 אֲבָל יִצְחָק כְּהוּ וְדָאֵי מִכָּל וְכָל, וְנַעֲשֶׂה חֲשׂוֹן,
 שְׁחֵרֵי אִיז נֶאֱחָז בּוֹ חֲלִילָה, וְהִתְקַיֵּם וְלִחֲשׂוֹן קָרָא
 לְיִלָּה.

וַיִּקְרָא אֶת עֲשׂוֹ בְנוֹ הַגָּדֹל. שְׁנִכְלָל מִצְדוֹ שֶׁל
 הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זְקֵנִיתִי לֹא
 יִדְעֵתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים
 פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו'. אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ
 שְׂמֵת־חֹזֵק בְּקַב"ה וְשָׁם בּוֹ אֶת תְּקֵפוֹ.

יְכוּל פְּחִנְנִיָּה מִיִּשְׂאֵל וְעֲזֹרָיָה שְׂהִתְחַזְקוּ וְאָמְרוּ,
 (דניאל ג) הֵן אֲתָנּוּ אֱלֹהֵינוּ שְׂאָנּוּ עוֹבְדִים
 יְכוּל לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כְּבִשָּׁן הָאִישׁ הַיּוֹקֶדֶת, וּמִיָּדָךְ
 הַמְּלֶךְ יִצִּיל.

בֹּא רֵאֵה, שָׂאֵם לֹא יִצִּיל וְלֹא יַעֲמֵד עֲלֵיהֶם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא שְׂשֻׁמוֹ שֶׁל

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ. אֵלֹא כִּיּוֹן שִׁדְעוּ שְׁלֹא אָמְרוּ כְּרֵאוּי,
חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ וְגו' .
כִּיּוֹן יִצִּיל כִּיּוֹן לֹא יִצִּיל, יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ
וְגו' . וְשִׁנִּינוּ שִׁתְּחַזְּקֵאל הוֹדִיעַ לָהֶם דְּבָר, וְשָׁמְעוּ
וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁתְּקַדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֹמֵד
עֲלֵיהֶם, כְּדִי שִׁתְּקַבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן
לֹא יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ וְגו' .

אֵלֹא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שִׁיאֲמַר, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא יִצִּילֵנִי, אוֹ יַעֲשֶׂה לִי כֶּף וְכַף. אֲבָל
יְשִׁים אֶת כַּחוֹ בַּקֶּב"ה שִׁיִּסִּיעַ לוֹ, כְּשֶׁהוּא
מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה וְלִלְבֹּת
בְּדַרְךְ אֱמֶת. שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאָדָם בָּא לְהַטָּהֵר, וְדַאי
מְסִיעִים לוֹ. וּבְזֶה יִתְחַזֵּק בַּקֶּב"ה שֶׁהוּא יִסִּיעַ לוֹ,
וְיִתְחַזֵּק כּוֹ, שֶׁלֹּא יְשִׁים אֶת כַּחוֹ בְּטַחֲוֹנוֹ בְּאַחֵר.
וּמִשׁוּם כֶּף, עוֹז לוֹ כֶּף מְסִלוֹת בְּלִבָּבָם. שִׁיעֲשֶׂה
לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי הִרְהוֹר אַחֵר, אֵלֹא

בְּמִסְלָה הַזֶּה שֶׁהִיא מְתִישֶׁבֶת לְעֵבֶר בְּכָל מְקוֹם
שֶׁצָּרִיךְ, כִּדְּנָם.

דָּבָר אַחֵר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו בְּדָ - עוֹז כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט) ה' עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשּׁוֹם
שֶׁצָּרִיךְ לְאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׁמּוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁכָּל מִי שֶׁמְתַעַסֵּק בַּתּוֹרָה
וְאִינוֹ מְשִׁתַּדֵּל לְשִׁמָּה, טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא.
מִסְּלוֹת בְּלִבָּבָם, מַה זֶה מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם סח) סֵלוֹ לָרֵכֵב בְּעֵרְבוֹת בִּיהַ שְׁמוֹ. זֶה
הַתּוֹרָה הַחַיָּא שֶׁהוּא הַשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְהַרִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה בְּעוֹלָם.

בֵּא רֵאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשּׁוֹם כִּדְּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׁלֹא זָוָה מִמֶּנּוּ הַשְׁכִּינָה.
שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה שֶׁקָּרָא לוֹ יִצְחָק אֶת עֵשָׂו בְּנֹו, יַעֲקֹב
לֹא הָיָה שָׁם, וְהַשְׁכִּינָה הוֹדִיעָה לְרַבָּקָה, וְרַבָּקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רְאֵה, אִם חָם וְחֲלִילָה בְּאֹתוֹ
 זְמַן הָיָה מִתְבָּרֵךְ עֲשׂוֹ, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט יַעֲקֹב
 לְעוֹלָמִים. אֲלָא מַעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,
 וְהִכַּל בָּא בְּמִקוֹמוֹ בְּרֵאשִׁי. בֵּא רְאֵה, כְּתוּב
 וּרְבִקָּה אֶחָבֶת אֶת יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשׁוּם כֶּךָ
 שְׁלָחָה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת אֲבִיךָ
 מְדַבֵּר אֶל עֲשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנֵי שָׁמַע בְּקִלִּי וְגו'. בְּזְמַן הַהוּא עָרַב
 פָּסַח הָיָה, וְצָרִיךְ הַיֵּצֵר הָרַע לְהִתְבַּעַר
 וּלְשַׁלֵּט הַלְבָנָה, סוּד (דף קמב ע"ב) הַאֲמוּנָה, וְלָכֵן עָשְׂתָה
 שְׁנֵי תַבְשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רָמֵז שְׁעֵתִידִים בְּנֵי יַעֲקֹב
 לְהַקְרִיב שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
 לְעִזָּאזֵל בְּיוֹם הַכְּפֹרִים. מִשׁוּם כֶּךָ הַקְרִיבָה שְׁנֵי
 גְדֵי עִזִּים - אֶחָד בְּשִׁבִיל הַדְרָגָה שְׁלֹמֶעֱלָה, וְאֶחָד
 בְּדִי לְהַכְנִיעַ אֶת דְּרָגָתוֹ שֶׁל עֲשׂו שְׁלֹא יִשְׁלַט עַל
 יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן שְׁנֵי גְדֵי עִזִּים, וּמִשְׁנִיָּהֶם טָעַם
 יַצְחָק וְאָכַל.

וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתֵּה. וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, רָמֵז רָמֵז -
 מִמָּקוֹם רְחוֹק קָרַב אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם
 [שָׁל עֲשׂוֹן]. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רָמֵז מֵהַיַּיִן הַהוּא שָׁפַל
 הַשְּׂמִימָה נִמְצְאָת בּוֹ כִּי לְשִׁמְחָה אֵת יִצְחָק,
 שְׂצָרִיף שְׂמִימָה, כְּשֶׁרוֹצִים שְׂמִימָה לְשִׁמְחָה אֵת צַד
 [הַלְלוּם] שָׁלוֹ, וְעַל כֵּן וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתֵּה.

וַתִּקַּח רַבָּקָה אֵת בְּגָדֵי עֲשׂוֹ וְגו'. אֵלֶּה הַלְבוּשִׁים
 שֶׁהָרוּיחַ עֲשׂוֹ מִנְמָרוֹד, וְאֵלֶּה לְבוּשֵׁי
 כְּבוֹד, שֶׁהָיוּ מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְכֵּן לִיְדֵי נְמָרוֹד,
 וְכֵּהֶם הָיָה צַד צִידָה נְמָרוֹד, שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית י) הוּא
 הָיָה גִבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה' וְגו'. וְעֲשׂוֹ יָצָא לְשָׂדֶה
 וְנִלְחַם בְּקָרַב עִם נְמָרוֹד וְחָרַג אוֹתוֹ, וְלָקַח מִמֶּנּוּ
 אֵת הַלְבוּשִׁים הַלְלוֹ. וְהוּ שְׂפָתוֹב וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן
 הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיפָה. וּבְאֵרוֹהָ, כְּתוּב כָּאֵן וְהוּא עֵיפָה,
 וְכְתוּב שָׁם (יִרְמִיָּה ד) כִּי עֵיפָה נִפְשֵׁי לְהַרְגֵימָם.

וְעֲשׂוֹ הָיָה מֵעֵלָה אֵת אוֹתָם הַלְבוּשִׁים לְרַבָּקָה,
 וְכֵהֶם הָיָה יוֹצֵא וְצַד צִיד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם
 לֹא לָקַח אוֹתָם, וַיָּצֵא לְשָׂדֶה וְהִתְעַכַּב שָׁם.

וּכְשֶׁעָשׂוּ הָיָה לֹבֵשׁ אוֹתָם, לֹא הָיוּ מֵעֲלִים
 רִיחוֹת כָּלָל. כִּיּוֹן שִׁיעֲקֹב לְבַשׁ אוֹתָם, אִזּוּ שָׂכָה
 הָאֲבֵרָה לְמִקוּמָה וְהֵעֵלוּ רִיחוֹת, מִשׁוּם שִׁפְיֹו שֶׁל
 יַעֲקֹב הָיָה יָפְיֹו שֶׁל אָדָם, וּמִשׁוּם כֶּף חֲזָרוּ כִּשְׁעָה
 חֵהיָא לְמִקוּמָם וְהֵעֵלוּ רִיחוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יָפְיֹו שֶׁל יַעֲקֹב [הָיָה] שֶׁהוּא יָפְיֹו
 שֶׁל אָדָם אִיךָ אֶפְשָׁר? וְהֲרִי שְׁנִינֹו, תַּפּוּחַ
 עֵקֶבוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִכְּהָה גַּלְגַּל חֲמָה, וְאִם
 הֵאמַר שֶׁכֶּף הָיָה יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וְדַאי שֶׁכֶּף הָיָה. כְּרֵאשׁוֹנָה מָרָם חֲמָה אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ יְכוּלִים כָּל הַכְּרִיּוֹת לְהִסְתַּכֵּל
 בְּיָפְיֹו. כִּיּוֹן שֶׁחֲמָה, הִשְׁתַּנָּה יָפְיֹו וְרוּמוֹ הִנְמַךְ,
 וְנִעְשָׂה בֶן מֵאָה אַמּוֹת.

וְבֵא וּרְאֵה, יָפְיֹו שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הוּא סוּד,
 שֶׁהָאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בְיָפְיֹו הַהוּא,
 וּמִשׁוּם כֶּף (תהלים ז) וַיְהִי נֹעַם ה' אֶלְהֵינוּ עֲלֵינוּ,
 וְכַתוּב (שם כז) לְחַזוֹת כְּנֹעַם ה'. וְזֵהוּ וְדַאי יָפְיֹו שֶׁל
 יַעֲקֹב, וְהַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן.

וַיִּרְחַ אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בֹּא רֵאֵה, וַיִּרְחַ
 אֶת רֵיחַ הַבְּגָדִים לֹא כָתוּב, אֲלָא רֵיחַ
 בְּגָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ש"ס קד) עָטָה אֹזֶר כַּשִּׁלְמָה
 נוֹטָה שָׁמַיִם פִּירִיעָה. דְּבַר אַחֵר [נִהּ הוּא] וַיִּרְחַ אֶת
 רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁפִינֹן שֶׁהִלְבִּישׁ אוֹתָם
 יַעֲקֹב, הֶעֱלוּ רֵיחוֹת בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא
 הָרִיחַ [שְׁהָרִיחַ] אֶת רֵיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בִרְךְ אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי
 אִז [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא רֵאִוִי לְהַתְּבָרֵךְ. שָׂאֵם לֹא רֵאִוִי
 לְהַתְּבָרֵךְ, לֹא הָיוּ עוֹלִים כָּל הַרֵיחוֹת הַקְּדוּשִׁים
 הַלְלוּ עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּרְחַ אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רֵאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
 וַיֹּאמֶר - דְּבַר נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים
 שֶׁהִיָּתָה הַשְּׂכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק הָיָה.
 כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' - מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה
 הַתְּפוּחִים, הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הֶעֱלִיזוּנִים [הוֹמְרִים]
 סוֹמְכִים אוֹתוֹ וּמְתַקְנִים אוֹתוֹ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
 וְרַב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַפְּסוּק
 הַזֶּה בְּאַרוּחוֹ, אֲבָל [פְּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר] פֶּאֶר רֵאֵה, שִׁיר
 הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּעֲרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה
 שִׁירוֹת וְתִשְׁכַּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל בְּיַדִּי לְחַתֵּקִין אֶת בְּרִנָּתוֹ
 וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
 שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת אָמַר [לוי] בְּשִׂרְאָה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה
 לְיַעֲקֹב [שֶׁל יַעֲקֹב].

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת [שְׁחַרְיָ]
 בְּשָׂעָה שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו גְּזֵשָׁה נָא וְאַמְשֹׁךְ בְּנֵי
 הָאֶתֶת זֶה בְּנֵי עָשׂוּ אִם לֹא. אִז [מִשׁוּם] שְׁחַרְיָ [תֵּינָה]
 יַעֲקֹב בְּעָרָה גְדוּלָה, שֶׁשָּׁחַד שְׂאֵבִיו וַפִּיר (דף קמג ע"א)
 אוֹתוֹ וַיִּוָּדַע לְפָנָיו. מַה כָּתוּב? וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ
 יָדָיו בְּיַדֵּי עָשׂוּ אֶחָיו שְׂעֵרֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִז אָמַר,
 אֶל ה' בַּעֲרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשִּׁפְּת שֶׁקָּר מִלְּשׁוֹן רַמְיָה. זוּהִי
 תְּדַרְגָּה שֶׁעָשׂוּ שְׂרוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שִׁפְת הַשֶּׁקֶר

[מה הוא]. שִׁפְתַּי שְׁקֵר, בַּשָּׁעָה שֶׁהֵבִיא אוֹתוֹ הִנָּחֵשׁ
קָלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבְהִתְחַכְּמוֹת וּבְעֵקְמֵימוֹת
הֵבִיא קָלָלוֹת, שֶׁהִתְקַלֵּל הָעוֹלָם.

בֹּא רֵאֵה, בַּשָּׁעָה שֶׁאָמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, וַיֵּצֵא
הַשָּׂדֶה וַצֹּדֵה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוָה,
וַיֵּצֵא עֲשׂוֹ בְּדִי שִׁיתְבָּרַךְ מִיִּצְחָק, שֶׁאָמַר לוֹ
וַאֲבָרְכָכָה לְפָנַי ה'. שֶׁאֵלּוֹ אָמַר וַאֲבָרְכָכָה וְלֹא
יִזְתֵּר - יָפֵה. כִּיזֶן שֶׁאָמַר לְפָנַי ה', בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה
הַזֵּדִיעִזֵּעַ כִּסֵּא כְבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
אָמְרָה, וְמָה שֶׁיֵּצֵא נָחֵשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלָלוֹת וַיִּשְׁאַר
יַעֲקֹב.

בַּשָּׁעָה הַהִיא הַזֵּדִימֵן מִיבְּאֵל, וּבֹא לְפָנַי יַעֲקֹב
וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ. וַיֵּדַע יִצְחָק, וְרֵאֵה אֶת
זֶן עֲדֹן עִם יַעֲקֹב וּבְרָכּוֹ לְפָנָיו. וּבְשִׁנְכֵנִם עֲשׂוֹ,
נְכֵנִם עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיִּתְרַד יִצְחָק חֲרָדָה
גְּדֻלָּה עַד מְאֹד, שֶׁחָשַׁב שֶׁעֲשׂוֹ לֹא הָיָה בְּצַד
הַחוּא. פָּתַח וְאָמַר, וַאֲבָרְכָהוּ זֶם בְּרוּךְ יִתְיָה.

מִשׁוּם כִּי הוֹדִינָנוּ יַעֲקֹב בְּחִכְמָה וּבְעַקְמוּמֵיּוֹת
שָׁהֲבִיא בְּרָכוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ
אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִנְטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא
שִׁפְתֵי שָׁקֶר. שִׁכְמָה שָׁקֶר אָמַר, וְכִכְמָה דִּבְרֵי שָׁקֶר
עָשָׂה כִּדְרֵי לְהַטְעוֹת וּלְהַבְיִיא קַלְלוֹת עַל הָעוֹלָם.
מִשׁוּם כִּי בָּא יַעֲקֹב בְּחִכְמָה וְהַטְעָה אֶת אָבִיו,
כִּדְרֵי לְהַבְיִיא בְּרָכוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטַל מִמֶּנּוּ מַה
שָׁמְנַע מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כִּנְנֹד מִדָּה הִיָּתָה, וְעַל
כֵּן כְּתוּב (תהלים קט) וַיֵּאֱתֶב קַלְלָה וַתִּבּוֹאֶהוּ וְלֹא
חִפֵּץ בְּבִרְכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיו כְּתוּב (בראשית ג)
אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.
וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וְכֹא יַעֲקֹב וְנִטַל מִמֶּנּוּ
הַבְּרָכוֹת.

וּמִמֵּיּוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן נוֹעַד יַעֲקֹב לִטַל
מִהַנְּחָשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת הַלְלוֹ,
וְהוּא נִשְׁאָר עִם קַלְלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד
אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, (תהלים קב) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה יִּסְיֶף
לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָה חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מַה אֲכַפֵּת
לְאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע שֶׁהֲבִיא קַלְלוֹת עַל הָעוֹלָם,

כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, נִחַשׁ נוֹשֵׁף וּמְכִיתָ, וְאִין לוֹ מִמֶּנּוּ
הַנָּאָה.

לְשׁוֹן רְמִיָּה - שָׂרְפָה אֶת אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְהִבִּיא
רַע עָלָיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּךְ פָּא יַעֲקֹב
וְנָטַל מִשָּׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרָכוֹת. חֲצִי גְבוּר
שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ שֶׁשָּׂמַר שִׁנְאָה [שְׁהַפְחִיד] לְיַעֲקֹב
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁטַם עָשׂוּ אֶת
יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגו' . [פֶּא רֵאָה].

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
- הִנֵּה מִלְמַעְלָה וּמִמַּטָּה בְּחִבּוּר אַחֵד. וְרַב
דָּגָן וְתִירָשׁ - הִנֵּה פִרְשׁוּתָהּ, אֲבָל בְּפִתּוּב וְלֹא
רְאִיתִי צַדִּיק נֶעְצָב וְזָרְעוֹ מִבְּקָשׁ לָחֶם. פֶּא רֵאָה,
נֶעַר הָיִיתִי וְגו', וּבְאֵרוּתָהּ - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר
אוֹתוֹ שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוּם כֵּךְ אָמַר וְרַב
דָּגָן וְתִירָשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמָּן
שֶׁשָּׁלַט שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ בִּירוּשָׁלַיִם,
שְׁפָתוֹב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מִבִּיָּאִים אִישׁ

מנחתו וגו'. וישתחו לך לאמים - בזמן שיבא
מלך המשיח, שכתוב וישתחו לו כל מלכים.
רבי יהודה אומר, הכל בזמן שיבא המלך
המשיח, ככתוב (תהלים עב) וישתחו לו כל מלכים
כל גוים יעבדוהו.

הנה גביר לאחיה. הנה, ולא אומר היה או
תהיה. אלא זה סוד עליון של האמונה,
שהאבותיות הללו הן סודות האמונה. ה' למעלה,
וא"ו באמצע, ה' אחר כך. ומשום כך אומר הנה
גביר לאחיה, לשלט עליהם ולרדות אותם בזמן
שבא דוד המלך. רבי יוסי אומר, הכל הוא בזמן
שיבא מלך המשיח, שחרי משום שעברו ישראל
על דברי התורה, אז ופרקת עלו מעל צוארה.

ויתן לך האלהים. רבי יוסי אומר, כל
הפרכות הללו מצד של חלקו של יעקב
היו ומשלו הוא נטל. והפרכות האלו הנה רוצה
יצחק לברך את עשו, ומשום כך עשה הקדוש
ברוך הוא, ונרם ליעקב לטל משלו.

בַּיָּא רֵאֵה, בְּשַׁעַה שְׂאוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ הַבֵּיִא קָלְלוֹת עַל
הָעוֹלָם וְהָאָדָמָה הַתְּקַלְלָה - מַה כָּתוּב?
 (בראשית ג)
וְלָאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ
וְגו', אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרְךָ וְגו'. שְׂלֵא תִהְיֶה
עוֹשֶׂה פְרוֹת וְגִדּוּלִים כְּרֵאוּי. כְּנָגַד זֶה וּמִשְׁמֵי
הָאָרֶץ. בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה - כְּנָגַד זֶה מִטַּל
הַשָּׁמַיִם. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ - כְּנָגַד זֶה וְרֹב
דָּגָן וְתִירֹשׁ. בְּזַעַת אִפְיֶךָ תֹּאכַל לֶחֶם - כְּנָגַד זֶה
יַעֲבֹדוךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים, שֶׁהֵם יַעֲבֹדוּ
אֶת הָאָרֶץ וַיַּעֲבֹדוּ בַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא)
וּבְנֵי נֶכֶד אֲפִרְיֶכֶם וּכְרִמְיֶכֶם. וְהַכֹּל נָטַל יַעֲקֹב
זֶה כְּנָגַד זֶה, וּמִשְׁלוֹ נָטַל. וְהַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא גָרַם
לְיַעֲקֹב שִׁיטַל אֶת הַבְּרָכוֹת הַלְלוּ לְהַדְבִּיק
בְּמִקוֹמוֹ וְחִלְקוֹ, וַעֲשׂוּ שִׁדְבָק בְּמִקוֹמוֹ וְחִלְקוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהִנֵּה רָאינוּ שְׁמִשְׁמֵי הָאָרֶץ
וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, אוֹתָן בְּרָכוֹת נָטַל עֲשׂוּ
אֲחֵר כְּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה מִשְׁמֵי הָאָרֶץ יִהְיֶה
מוֹשָׁבְךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל.

אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, כמה
 נפרדות הדרגות. ביצקב כתוב ויתן לך
 האלהים - וכה כתוב יהיה. ביצקב כתוב מטל
 השמים ומשמני הארץ - בעשו כתוב משמני
 הארץ ומטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות כמה וכמה, משום שכזה של
 יצקב כתוב בו, ויתן לך האלהים
 מטל השמים - זה הטל העליון שעשופע מעתיק
 הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה,
 הטל שעשופע בדרגת השמים, ומשם לשדה
 התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ
 שלמעלה, ארץ החיים. בעשו כתוב ומשמני הארץ, ביצקב משמני
 ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ
 שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של
 כאן למטה, ובשמים של כאן למטה. יצקב
 למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יצקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף
 על גב שכתוב ויהי כאשר תריד ופרקת

עָלוּ מֵעַל צוֹאֲרָךְ - מִזֶּה שָׁל כָּאֵן לְמִטָּה, אֲבָל
 לְמַעְלָה לֹא כְּלוּם, שְׁכַתוֹב (דברים לב) כִּי חֶלֶק ה'
 עָמוּ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ. כֹּא רָאָה, כְּשָׁעָה
 שָׁהֵת־חִילוֹ לְפָל אֶת בְּרֻכּוֹתֵיהֶם יַעֲקֹב וַעֲשׂוֹ,
 יַעֲקֹב נָטַל חֶלְקוֹ שְׁלֹמֵעָלָה, וַעֲשׂוֹ נָטַל חֶלְקוֹ
 שְׁלֹמֵמִטָּה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי
 אֶלְעָזָר, כְּלוּם שְׁמַעְתָּ מֵאַבְיָד לָמָּה לֹא
 הִתְקַיְּמוּ הַבְּרֻכּוֹת שְׁבַרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, וְאוֹתָן
 הַבְּרֻכּוֹת שְׁבַרְךָ יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כֹּלֵם הִתְקַיְּמוּ?
 אָמַר לוֹ, כֹּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת מִתְקַיְּמוֹת,
 וּבְרֻכּוֹת אַחֲרוֹת שְׁבַרְךָ הִקְדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא אֶת יַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד יַעֲקֹב נָטַל לְמַעְלָה,
 וַעֲשׂוֹ נָטַל לְמִטָּה. אַחַר כֵּן כְּשִׁיקוּם מִלֶּךְ
 הַמְּשִׁיחַ, יִטַּל יַעֲקֹב לְמַעְלָה וּלְמִטָּה, וַיֵּאבֵד עֲשׂוֹ
 מִן הַכֹּל, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה וְזַכְרוֹן
 בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב
 אִישׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהַבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֵשׁ וְגו'.

שִׂיאֵבֶד עֲשׂוּ מִן הַכֹּל, וַיַּעֲקֹב יִירָשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת
- הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְזִמְנֵי הַזֶּה כָּתוּב, (שם) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים כְּהַר צִיּוֹן
לְשַׁפֵּט אֶת הָרַר עֲשׂוּ וְהִיָּתָה לְה' הַמְּלוּכָה.
אוֹתָהּ מַלְכוּת עֲשׂוּ שְׁנַטְלָ בְּעוֹלָם הַזֶּה, נָתַן לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [תְּהִיָּה לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא] לְבַדּוֹ. וְכִי
עָבְדוּ אֵינָה מַלְכוּת מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא
אִם עַל גַּב שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה, הִנֵּה נָתַן לְשָׂאֵר הָעַמִּים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
חֵלֶק וְנִחְלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, וּבְזִמְנֵי
הַזֶּה יִשָּׁל מִכָּלֵם אֶת הַמְּלָכוֹת וְכִלָּה תְּהִיָּה שְׁלוֹ,
שְׁכַתוֹב וְהִיָּתָה לְה' הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבַדּוֹ, שְׁכַתוֹב
(זכריה יד) וְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

וַיְהִי אִךְ יֵצֵא יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר,
אִךְ יֵצֵא יֵצֵא - שְׁתֵּי הַיְצִיאוֹת הַלָּלוּ לָמָּה?
אֵלֶּא (דף קמ"ד ע"א) אַחַת שָׁל הַשְּׂכִינָה, וְאַחַת שָׁל יַעֲקֹב.
שְׁתֵּינָה כְּשִׁנְכֵם יַעֲקֹב, הַשְּׂכִינָה נְכַנְסָה עִמּוֹ

וְהִתְבָּרַךְ לְפָנַי הַשְּׂכִינָה. שְׂיִצְחָק הָיָה אוֹמֵר אֶת
הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׂכִינָה מוֹדָה לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכִשְׂיִצְאָה
יַעֲקֹב, הַשְּׂכִינָה יִצְאָה עִמּוֹ. וְהוּא שָׁכַתוּב אֵיךְ יִצְאָה
יִצְאָה יַעֲקֹב. שְׂתֵי יִצְיָאוֹת יַחַד.

וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מֵצִידוֹ. לֹא כָתוּב מִן הַצִּיד,
אֲלָא מֵצִידוֹ, שֶׁהוּא הַצִּידָה שְׁלוֹ, שֶׁלֹּא
הָיְתָה בּוֹ בְּרָכָה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צִוְּנָתָה וְאוֹמְרָתָה,
(מְשָׁלִי כ"ג) אֵל תִּלְחֶם אֶת לָחֶם רַע עֵינַי.

וַיַּעֲשֵׂה גַם הוּא מִטְעָמִים וְגו'. יָקוּם אָבִי - דְּבוּרוֹ
הָיָה בְּעֵזוֹתָ, בְּתַקִּיפוֹת הָרוּחַ, דְּבַר שְׂאִין
בּוֹ טַעַם, יָקוּם אָבִי. בֹּא רְאֵה מַה בֵּינֵי יַעֲקֹב
לְעֵשָׂו. יַעֲקֹב אָמַר בְּבוֹשָׁה שֶׁל אָבִיו, בְּעֵנָוָה. מַה
כָּתוּב? וַיָּבֹא אֵל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּינֵי זֶה
לָזֶה? אֲלָא שְׁלֹא רָצָה לְזַעֲזַע אוֹתוֹ, דְּבַר בְּלִשׁוֹן
תַּחֲנוּנִים: קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מֵצִידִי. וְעֵשָׂו
אָמַר: יָקוּם אָבִי, כְּמִי שְׁלֹא דְבַר עִמּוֹ.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שְׂנַכְנַם עֵשָׂו - נַכְנַם עִמּוֹ
גִּיהֶנָם. הַזִּדְעוּע יִצְחָק וּפְחַד, שְׁכָתוּב וַיִּתְרַד

יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מְאֹד. כִּינּוּן שְׂכָתוֹב וַיִּחַרְד
 יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה - דִּי. מַה זֶה [גְדֹלָה] עַד מְאֹד?
 אֵלָּא שְׂלֵא הִיְתָה יִרְאָה וְאִימָה גְדוּלָה שְׁנַפְלָה עַל
 יִצְחָק מִיּוֹם שְׁנַבְרָא. וְאַפְלוּ כַּשְׁעָה תְּהִיָּא שְׁנַעְקַד
 יִצְחָק עַל נְפִי הַמְּזַבְּחַ וְרִאָה [שְׁכִינָה] סְכִין עָלָיו, לֹא
 הוֹדְעָה כַּשְׁעָה תְּהִיָּא שְׁנַבְּנָם עֲשׂוּ וְרִאָה גִיהֲנָם
 שְׁנַבְּנָם עִמּוּ. אִזּוּ אָמַר, כְּפָרָם תְּבֵא וְאַבְרָכְהוּ גַם
 כְּרוּךְ יִהְיֶה, מִשּׁוּם [שְׁרִאָתָה] שְׁרִאִיתִי שְׁכִינָה שְׁמוּדָה
 עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.

דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאַבְרָכְהוּ, יִצְאָ קוּל
 וְאָמַר גַּם כְּרוּךְ יִהְיֶה. רְצָה יִצְחָק לְקַלֵּל
 אֶת יַעֲקֹב, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק,
 אֶת עֲצָמְךָ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׁחֲרִי כְּבָר אֲמַרְתָּ לוֹ
 אֲרִיךְ אַרְוֵר וּמְבַרְכִיךָ כְּרוּךְ.

בֵּא רֵאָה, כְּלָם הוֹדוּ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים, וְאַפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ
 הוֹדָה עֲלֵיהֶם, וְהוּא בִּרְךָ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה עַל אוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת, וְהַעֲלָהוּ עַל רֵאשׁוֹ לְמַעְלָה. מַנִּין לָנוּ?

שְׂכַתוּב וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי - מִשּׁוּם
 שְׁתַּחֲוִיָּה בּוֹ יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יָכוֹל אָדָם, שֶׁהוּא גּוֹף
 וּבָשָׂר, לְהַתְּוִיֵּךְ בַּמְּלֶאכֶה שֶׁהוּא רוּחַ מִמָּשָׁ, שְׂכַתוּב
 עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּיךָ אֵשׁ לְהַט? (תהלים קד)

אֵלֶּיךָ, מִכָּאן שְׂמֵלֵאכִים שְׁלוּחֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, בְּשִׁירְדִים לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים
 וּמְתַגְּלָמִים, וּמְתַלְבָּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
 הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁכֵּךְ רָאוּי שְׂלֵא לְשַׁנּוֹת מִמְּנַהֵג אוֹתוֹ
 הַמָּקוֹם שֶׁהוֹלְכִים לְשָׁם.

וְהִנֵּה נֹאמֵר, שְׂכַתוּב עָלָה מִשָּׁה לְמַעְלָה מֵהַ
 כְּתוּב? (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים
 יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמִים לֹא
 שָׁתָה, מִשּׁוּם הַמְּנַהֵג, שְׂלֵא לְשַׁנּוֹת מִהַמָּקוֹם
 הַהוּא שֶׁהֵלֶךְ לְשָׁם. וְאוֹתָם הַמְּלֶאכִים, בְּשִׁירְדוֹ
 לְמַטָּה, כְּתוּב (בראשית יח) וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת
 הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן כָּאן, בְּשִׁירְד לְמַטָּה הַמְּלֶאכֶה
 הַזֶּה, לֹא נֹאבֵק עִם יַעֲקֹב אֵלֶּיךָ מִתּוֹךְ שְׁתִּיחָה

מִלְבָּשׁ בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן נֶאֱבָר
עִמּוֹ כֹּל אוֹתוֹ הַלְיָלָה.

בֹּא רְאֵה, מִשּׁוֹם שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן שֶׁל אֱלֹהִים אֵינוֹ אֶלָּא
בְּלַיְלָה וְדַאִי, וּמִשּׁוֹם כִּדְ הַשְּׁלֵיטָה שֶׁל עֲשׂוֹ
אֵינָה אֶלָּא בְּנִלּוֹת, שֶׁהִיא הַלְיָלָה, וְעַל כֵּן בְּלַיְלָה
הַתְּחִיב עִם יַעֲקֹב וְנֶאֱבָר עִמּוֹ. וְכִשְׁפָּא הַבְּקָר,
נְחֻלֵשׁ כַּחוֹ וְלֹא יָכֹל, וְאִזּוֹ הַתְּנַבֵּר יַעֲקֹב, מִשּׁוֹם
שֶׁשְּׁלֵטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בַּיּוֹם.

וּמִשּׁוֹם כִּדְ כְּתוּב, (ישעיה כ"א) מִשְׁפָּא דוּמָה אֱלִי
קָרָא מִשְׁעִיר שֶׁמֶר מַה בְּלַיְלָה שֶׁמֶר מַה
בְּלַיְלָה. שֶׁהָרִי אִזּוֹ הַשְּׁלֵטוֹן הוּא שֶׁל עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא
שְׁעִיר, הוּא בְּלַיְלָה. וּמִשּׁוֹם כִּדְ נְחֻלֵשׁ כְּשֶׁפָּא
הַבְּקָר, וְאִזּוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחֲךָ כִי אִם ^(דף קמ"ב ע"ב) בִּרְכָתֵנִי. כִּי
אִם בִּרְכָתֵנִי? כִּי אִם תְּבָרַכְנִי הֲיִה אָרִיךְ
לְהֵיוֹת! מַה זֶה כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי? אִם תּוֹדָה עַל
אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּרַךְ אוֹתִי אֶפָּא וְלֹא תִהְיֶה
מִקְטָרְג עָלַי בְּגִלְלָם. מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב

יֹאמֶר עוֹד שְׁמֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו'. לָמָּה
 יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, בְּעַל בְּרַחֲמֵי יֵשׁ לִי לְשִׁמְשׁ
 אוֹתְךָ, שְׁחַרֵי אַתָּה הִתְעַפַּרְתָּ בְּכַחֲךָ לְמַעַלָּה
 בְּדַרְנָה עֲלִיוֹנָה, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ.

כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים. מַה זֶה עִם אֱלֹהִים? וְכִי
 תַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁעֲלִיו הָיָה אוֹמֵר? אֵלֶּא
 אָמַר לוֹ, שָׂרִיתָ לְהִתְחַבֵּר וּלְהַזְדַּוֵּג עִם אֱלֹהִים
 בְּחַבּוּר, בְּזוּוֹג שֶׁל הַשְּׁמֵשׁ עִם הַלְּבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא
 כָּתוּב עַל [אֵת] אֱלֹהִים, אֵלֶּא עִם אֱלֹהִים, בְּחַבּוּר
 וְזוּוֹג אַחֵד.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר
 אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף
 כֹּאן, וַיֹּאמֶר לֹא יֹאמֶר עוֹד שְׁמֹךְ יַעֲקֹב כִּי אִם
 יִשְׂרָאֵל. וְאִי הִתְעַפַּר יַעֲקֹב בְּדַרְנָתוֹ לְהִיּוֹת הַכָּלָל
 שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה כָּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. מַה זֶה
 וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם? שְׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל הַבְּרָכוֹת
 שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אָבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי טז) בְּרָצוֹת ה' דְּרָכֵי
 אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאֵה כַּמָּה
 יֵשׁ לְאָדָם שְׁתֵּתִקֵּן אֶת שְׂבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כִּדֵּי לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁתֵּרֵי
 פְּרִשׁוּתָהּ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי מַלְאָכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
 מִלְּמַעְלָה לְהַזְדַּיֵּג עִמוֹ, אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד
 לְשְׂמָאל, וְהֵם מְעִידִים עַל הָאָדָם בְּכָל מָה שֶׁהוּא
 עוֹשֶׂה, הֵם נִמְצְאִים שָׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר טוֹב
 וְיֵצֵר רָע.

בֹּא הָאָדָם לְהִטָּהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה -
 אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב שֶׁהַזְדַּיֵּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּנַבֵּר
 עַל אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע וְהַשְּׁלִים עִמוֹ וְהַתְּהַפֵּךְ לוֹ
 לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ לְהִטָּמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע
 מִתְּחִיל וּמִתְנַבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְתֵרֵי בְּאֶרְנוֹ,
 וְדָאֵי כְּשִׂאוֹתוֹ הָאָדָם בֹּא לְהִטָּהֵר, כְּכַמָּה כַּח
 הַתְּחִיל הָאָדָם כְּשֶׁהַתְּנַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אִז
 אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שִׂאוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע נִכְנָע לְפָנָי
 הַיֵּצֵר הַטּוֹב. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) טוֹב
 נִקְלָה וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר הָרָע.

וְאִזּוּ כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, אִזּוּ גַם
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, זֶה יֵצֵר הָרַע וּמֵה שֶׁבֹא מִצְדּוֹ.

בֹּא רֵאה, מִשּׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב בָּטַח בְּקַב"ה וְכָל דְרָכָיו
הָיוּ לְשֵׁמוֹ, עַל כֵּן אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. וְזֶה

[וְהַ] סֵמָא"ל, הַכַּח וְהַחֲזֹק שֶׁל עֲשׂוֹ, שֶׁהַשְּׁלִים עִם
יַעֲקֹב. וּמִשּׁוֹם שֶׁהַשְּׁלִים עִם יַעֲקֹב וְהוֹדָה לוֹ עַל

אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, אִזּוּ הַשְּׁלִים עִמּוֹ עֲשׂוֹ. [אִזּוּ הוֹדָה לוֹ

עֲשׂוֹ, שֶׁכִּתּוּב יֵשׁ לִי רַב אֲחִי יְהִי לִי אֲשֶׁר לֹא, שֶׁחֲרִי הוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת

שֶׁלוֹ בְּחֶרֶב] וְעַד שֶׁלֹּא הַשְּׁלִים יַעֲקֹב עִם אוֹתוֹ הִמְמַנָּה

שֶׁנִּתְמַנָּה עָלָיו, לֹא הַשְּׁלִים עִמּוֹ עֲשׂוֹ. מִשּׁוֹם כִּי,

בְּכָל מְקוֹם הַכַּח שֶׁל מִטָּה תְלוּי בַּכַּח שֶׁל מַעֲלָה.

וַיִּחַרְד וַיִּצְחַק תְּרַדָּה גְדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי

אֵפוֹא. מִי אֵפוֹא - מֵה זֶה מִי אֵפוֹא?

הִיָּה צָרִיף לְהִיּוֹת מִי הוּא זֶה! אֵלָּא מִי אֵפוֹא -

שֶׁשָּׁם עֲמָדָה הַשְּׁכִינָה כְּשֶׁבִרְךְ יִצְחַק אֶת יַעֲקֹב,

וְעַל כֵּן אָמַר מִי אֵפוֹא, מִי הוּא שֶׁעוֹמֵד כָּאִן

וּמוֹדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִרְכֵתִי אוֹתוֹ? וַדַּאי

גם פרוך יהיה! שהנה הקדוש פרוך הוא הסכים
לאותן הכרכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד
יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב פענש
של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו
זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה
נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף
נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש פרוך
הוא הסכים על ידו באותן הכרכות, הוא נענש
באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד
ממנו ונענש כל אותו הענש.

ויחרד יצחק חרדה גדלה. מה זה גדלה? כתוב
כאן גדלה, וכתוב שם (דברים יח) ואת
האש הגדלה הזאת וגו'. שנכנס עמו גיהנם. עד
מאד - מה זה עד מאד? כתוב כאן מאד, וכתוב
שם (בראשית א) והנה טוב מאד. זה מלאך המות.
אז אמר מי אפוא.

בְּשִׁמְעַע עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וְנֹו'. אָמַר רַבִּי
 חֲזִינָא, כַּמָּה רַעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוּת
 שְׂכַבְכָּה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לְפָנֵי אָבִיו כְּדִי שְׂיִתְכַרְדּוּ
 מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שְׁתֵּיהּ מִחֲשִׁיב דְּבַר אָבִיו יוֹתֵר. הֲכִי
 קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. [וּבְאֲרֵיחַ] הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - קָרָא
 שְׁמוֹ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׂמַעַת קוֹל שְׁל
 רַק בְּשִׁבִיל קְלוּז. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ,
 אֱלֹא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים. זֶה - מַה הוּא זֶה? [אֱלֹא]
 וַיַּעֲקֹבֵנִי פְּעָמִים הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת!
 אֱלֹא דְבַר אֶחָד הָיָה פְּעָמִים - בְּכַרְתִּי, הִתְחַזֵּיר לוֹ
 פְּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעָמִים. כִּמוֹ כֵּן (כְּרֵאשִׁית
מִנּוּ) כִּי עָתָה שָׁבְנוּ זֶה פְּעָמִים. דְּבַר אֶחָד פְּעָמִים.
 אֶחָד שְׁתֵּיהּ הִתְחַזֵּרְתִּי לוֹ, וְלֹא נִתְּיָה כְּבוֹשָׁה לְפָנֵי
 אוֹתוֹ אָדָם. שָׁבְנוּ - בְּשָׁנֹו. אָנוּ כְּבוֹשָׁה מִמֶּנּוּ,
 וּכְבָר הִתְחַזֵּרְנוּ.

כִּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (אֵיזֹב יט) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ.
 חֲזַר אֵיזֹב - אוֹיֵב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוּב אֲשֶׁר

בשערה ישופני וגו'. אמר לפניו: רבנו של
עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך? וכאן
בברתי לקח, והנה עתה חזר הדבר ונטל
ברכתי.

הן גביר שמתיו לך וגו', ולך אפוא מה אעשה
בני. ולך אפוא - אין עומד פה מי שישכים
עליך. מה אעשה בני. אז ברח אותו בעולם הזה,
והסתכל בדרגתו ואמר ועל חרבך תחיה, שחרי
כך ראוי לך לשפך דמים ולעשות קרבות, ועל
כן אמר מה אעשה בני.

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה - פיון
שאמר את זה, למה בני? אלא אמר לו,
ולך אפוא מה אעשה שאתה בדין ובחרב ובדם
אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלמה. אלא
בני, בני ודאי. אני נרמתי לך משום שאתה בני,
ועל כן ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד. ועדין
לא התקיים, שחרי לא עבד עשו את יעקב,
משום שיעקב לא רצה אותו עכשו, והוא חזר

וְקָרָא לוֹ אֲדוֹנֵי כַּמָּה פְּעָמִים, מִשּׁוֹם שֶׁהִסְתַּכַּל
 לְמִרְחוֹק וְהֵעֵלָה אוֹתוֹ לְסוֹף הַיָּמִים, כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרָנוּ.

רַבֵּי חֲזִיָּא וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. בְּעוֹדָם
 הוֹלְכִים רָאוּ אֶת רַבֵּי יוֹסִי תוֹקֵן שֶׁהָיָה
 הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם. בִּינּוֹן
 שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמְרוּ, עֲכָשׁוּ הַדֶּרֶךְ מִתְקַנֶּת
 לְפָנֵינוּ. הִלְכוּ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיָּא, עֵת לַעֲשׂוֹת לָהּ.
 פְּתַח רַבֵּי יוֹסִי וְאָמַר, (מִשְׁלֵי לֹא) פִּיָּה פְּתַחַה
 בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֻסָּד עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיָּה פְּתַחַה
 בְּחֻכְמָה - זוֹ בְּנֻסַּת יִשְׂרָאֵל. וְתוֹרַת חֻסָּד עַל
 לְשׁוֹנָהּ - אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַתּוֹרָה
 שֶׁמְדַבְּרִים בָּהּ יָמִים וְלַיְלוֹת.

פִּיָּה פְּתַחַה בְּחֻכְמָה - זוֹ ב' שֶׁל בְּרֵאשִׁית,
 וּפְרָשׁוּתָהּ. וְתוֹרַת חֻסָּד עַל לְשׁוֹנָהּ - זֶה
 אֲבָרָתָם, שֶׁכּוּ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וְכוּ מְדַבֵּר תָּמִיד.
 ב' סְתוּמָה מְצַד זֶה, וּפְתוּחָה מְצַד זֶה. סְתוּמָה
 מְצַד זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרָי. פְּתוּחָה

מצד זה כְּדִי לְהַאִיר [לְהַדִּיר] פְּנֵיהָ כָּל־פִּי מֵעֲלָהּ,
 וּפְתוּחָהּ מֵצַד זֶה כְּדִי לְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְהִיא
 אֲכִסְדָּרָה לְקַבֵּל. וּמֵשׁוּם כֶּךָ עֹמְדַת כְּרֵאשׁ
 הַתּוֹרָה וּמִתְמַלֵּאת אַחֲרַיִךְ כֶּךָ. פִּיהָ פְּתוּחָהּ
 בְּחֻכְמָהּ, בְּחֻכְמָהּ וְדַאִי, שְׂכָתוֹב כְּרֵאשִׁית כְּרֵא
 אֱלֹהִים, כְּתִרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה -
 שְׁתֵּרֵי אַחֲרַיִךְ כֶּךָ מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
 אֹר וַיְהִי אֹר.

פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - זוּ ה' [הִרְאֵשׁוֹנָה] שֶׁל הַשֵּׁם
 הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַכֹּל בָּהּ, וְהִיא סְתוּמָה וְנִלְוִיָה,
 כְּלוּלָה מִמַּעְלָה וּמִפָּתָה, חֶסֶד שֶׁל מֵעֲלָהּ וּמִפָּתָה.
 פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - מֵשׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׂאִין
 נוֹדַעַת כָּל־ל, שְׂכָתוֹב וְנִעְלָמָה מֵעֵינֵי כָּל חַי
 וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּבְשִׁמְתְּחִילָה לְהַתְּפַשֵּׁט
 בְּחֻכְמָה שְׁנִדְבָקָה בָּהּ, וְהִיא כְּתוּכָה, [וְהִיא]
 מוֹצִיָּאה קוֹל, שֶׁהִיא תּוֹרַת חֶסֶד.

פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - זוּ ה"א הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁהִיא
 דְּבוּר, וְתִדְבּוּר תְּלוּי בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֶסֶד

עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַקּוֹל שְׁעוֹמֵד עַל הַדְּבֹר
 לְהִנְהִיגוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד - זֶה יַעֲקֹב, (דף קמה ע"ב) שֶׁהוּא
 עַל לְשׁוֹנָה, לְהִנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחֵז אוֹתוֹ, שְׁחֵרֵי
 אֵיזֵן דְּבֹר בְּלִי קוֹל, וּבְאַרְוֵה.

פֶּתַח רַבִּי תִּיָּא אַחֲרָיו וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חֲכָמָה
 שְׂכַנְתִּי עֲרָמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי
 חֲכָמָה - זֶה בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׂכַנְתִּי עֲרָמָה - זֶה
 יַעֲקֹב שֶׁהוּא חָכֵם. וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא - זֶה
 יִצְחָק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו.
 וּמִשׁוֹם שֶׁחֲכָמָה הַשְּׂתֵתֶפֶה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
 עֲרָמָה - וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא, שֶׁהִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב
 מֵאֲבִיו, וְשָׂרוּ עָלָיו כָּל הַבְּרָכוֹת, וְהִתְקַיְּמוּ בוֹ
 וּבְבָנָיו לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

מִהֵן הִתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְלֵן יִתְקַיְּמוּ לְזִמָּן
 מְלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ, שָׂאוּ יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
 בְּאֶרֶץ וְעַם אֶחָד לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׂכַתוֹב
 וְעָשִׂיתִי אִתְּם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. וַיִּשְׁלְטוּ לְמַעַלָּה
 וּלְמַטָּה, שְׂכַתוֹב (דניאל ז) וְהָיָה עִם עַנְיֵי הַשָּׁמַיִם

בְּכֵן אָדָם בָּא. זֶה מִלֶּךָ הַמְּשִׁיחַ, שְׂכַתוֹב (שם ב)
 וּבִימֵיהֶם שָׁל אֱלֹהֵי הַמְּלָכִים יַעֲמִיד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
 מִלְּכוּת. וְעַל כֵּן רָצָה יַעֲקֹב שְׂיַעֲבְדוּ בְּרִכּוֹתָיו
 לְאוֹתוֹ עֲתִיד לָבֵא, וְלֹא נִטַּל אוֹתָם לְאַלְתֵּר.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא אַחֲרָיו וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל
 תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְאַל תַּחַת
 יִשְׂרָאֵל וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּחוֹ. אֲבָל בַּשָּׁעָה
 הַהִיא שְׂיַצֵּא יַעֲקֹב מִלְּפָנַי אֲבִיו עִם אוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת, הַסִּפְּתֵיכֵם בְּעֲצָמוֹ וְאָמַר: הִנֵּה הַבְּרָכוֹת
 הָלְלוּ אֲנִי רוֹצֵה לְהַעֲבִירָן לְאַחַר כֶּה, לְאַרְבֵּי
 הַיָּמִים. וְהָיָה יֵרָא וּפּוֹחֵד. יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: וְאַתָּה
 אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' כִּי אַתָּה אֲנִי. לֹא
 אֵעֻז אֹתָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ
 מִרְחוֹק, לְאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׂאַתָּה מַעֲבִיר אוֹתָן, אֵת
 אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.

וְאַתָּה וְרַעֲךָ מֵאַרְצֵי שְׂבָיִם, שְׂאַרְף עַל גֵּב שְׂעֵבְשׁוֹ
 נוֹטַל עֲשׂו בְּרִכּוֹתָיו וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּכַנְיָה, אֲנִי
 אוֹצִיא אוֹתָם מִיַּדְיוֹ, אִזּוּ בְּנִיךָ יִשְׁתַּעֲבְדוּ בּוֹ. וְשָׁב

יַעֲקֹב, לְאוֹתָן הַבְּרָכוֹת. וְשָׁב יַעֲקֹב - זֶה הַשְּׂכִינָה
 [שְׁהִיא עִם יַעֲקֹב]. וְשָׁב יַעֲקֹב וַדָּאִי. וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן, כְּמוֹ
 שְׂבִיאוֹתָהּ, מֵאוֹתָן מַלְכֵי־וַת: מִבְּבָל, וּמִדְּבִי, וּמִיִּזְרָאֵל,
 וּמֵאֲדוּם. שָׁהֵם הָיוּ שְׂהַשְׁתַּעֲבָדוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין
 מִחֲרִיד - לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הָלָכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וַדָּאִי כָּל
 מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ,
 הַכֹּל הָיָה בְּסוּד הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל בְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת
 הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה לְבְנֵי הָאָדָם בְּדִי שְׁלֵמָדוֹ
 מִהַמַּעֲשֶׂה הַהוּא אֶת סוּדוֹת הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל יָהֵם
 בְּרֵאוֹי, וְכָל מַעֲשָׂיו בְּרַבִּי הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שְׁדַרְכֵי
 הַתּוֹרָה יָהֵם בְּרַבִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין דְּבַר
 קָטָן שְׁאִין בּוֹ כְּמָה דְרַבִּים וְשְׂבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל
 חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה.

בֵּיא רֵאָה, שְׁחֲרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי הָיָה אוֹמֵר
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָלָכוֹת בְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה
 הָעֲלִיּוֹנָה בְּכַסּוּק וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּית
 מִטְרָד בֵּית מִי זָהָב, וְלֹא נָלָח אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי

אֲלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה עִמּוֹ, כִּדְרֵי לְדַעַת שְׁכֵמָה סוּדוֹת
עֲלִיזוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה, שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה,
וּבְכָל דְּבָר וְדָבָר, הִיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אֱמֶת.
מִשּׁוּם כֵּן דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבָרִים קְדוֹשִׁים
לְהִרְאוֹת מִמֶּנָּה נִפְלְאוֹת, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נֹל עֵינַי
וְאֶפְיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בִּיא רֵאָה, בְּשַׁעַת שְׁעֵיכֶם הִנָּחַשׁ הֵהוּא אֶת אָדָם
וְאֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁקָּרַב לְאִשָּׁה וְהִטִּיל כָּה זֶהְמָא,
וְהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, אִזּוּ נִטְמָא הָעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה
בְּשִׁבְלֹו הָאֲדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְעַמֵּד
הָעוֹלָם לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּא עֵץ הַחַיִּים וְכִפָּה
[וּכְפָר] עַל אָדָם, וְהִכְנִיעַ אוֹתוֹ הִנָּחַשׁ שְׁלֵא יִשְׁלַט
לְעוֹלָמִים עַל זְרַעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שֶׁהָרִי בְּזִמְנֵי שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָיָה נִכְנַע
אוֹתוֹ הִנָּחַשׁ וְהִתְהַפֵּךְ לְעֵבֶד, כִּמּוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל כֵּן הִקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבִיו שְׁנֵי
שְׁעִירִים. אַחַד לְהִכְנִיעַ אֶת עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא שְׁעִיר,

וְאַחַד בְּשִׁבְלֵי הַדְרָגָה שֶׁהִיְתָה תְלוּיָה בְעֵשׂוֹ וְנִדְבַק
בוֹ וְנִתְבָּאֵר.

וּמִשּׁוֹם כֵּךְ עָמַד הָעוֹלָם עַד שֶׁתָּבֵא אִשָּׁה כָּמוֹ
חַוָּה, וּבֵן אָדָם כָּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקֹמוּ
וַיַּחְכְּמוּ (דף קמו ע"א) אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ שָׂרוּב
עָלָיו, וְהִכֵּל נִתְבָּאֵר.

פָּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֵשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה,
וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים.
אִישׁ תָּם - גֹּבֵר שְׁלֵם, כְּתִרְנוּמוֹ. יָשֵׁב אֲהָלִים -
לָמָּה הוּא תָם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא יָשֵׁב אֲהָלִים, שְׂאוּחֵז
אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים, אֶת אֲבָרְהָם וְאֶת יִצְחָק. וְעַל כֵּן
יַעֲקֹב בְּצֵדוֹ שֶׁל יִצְחָק בָּא אֶל עֵשׂוֹ, כָּמוֹ שֶׁנֹּאמַר,
שֶׁכְּתוּב עִם חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֵקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל.
וּכְשֶׁבָא עִם בְּרָכוֹת - עִם סִיּוּעַ שְׁלִמְעָלָה הוּא בָּא,
עִם סִיּוּעַ שֶׁל אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ זֶה הָיָה
בְּחֻכְמָה, כָּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

בָּא רֵאָה, כְּשֶׁיַּעֲקֹב הִתְעוֹרַר אֶל סַמְא"ל, דְּרָגָתוֹ
שֶׁל עֵשׂוֹ, וְקִבֵּל עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נִצַּח

אותו בכמה צדדים - נצח את הנחש בכמה ועקמומיות, ולא נצח, רק מהשעיר. ואף על גב שהכל אחר, נצח כמו בן את סמא"ל בנצחון אחר ונצח אותו. זהו שכתוב ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו.

בא ראה כמה היתה זכותו של יעקב, שהוא בא ורצה להעבירו מן העולם, ואותו הלילה היה הלילה שנבראה בו הלבנה, ויעקב נשאר לבדו, שלא היה מישהו אחר עמו. ששנינו, אל יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן בלילה שנבראו בו המאורות, שהרי הלבנה חסרה, שכתוב יהי מאר"ת חסר. ואותו הלילה נשאר לבדו, משום שכאשר הלבנה בחסרונה, הנחש הרע מתגבר ושולט, ואז בא סמא"ל וקטרג עליו, ורצה להאבירו מן העולם.

ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק

הַיּוֹם, בְּצַד הַיְמִינִי שֶׁל הַחֶסֶד. בָּא לְשִׁמְאֵל, רָאָה
 אֶת יַעֲקֹב חָזַק בְּדִין הַקָּשָׁה. בָּא לְגוֹף, רָאָה אֶת
 יַעֲקֹב חָזַק מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הֶלְלוּ שְׁמֵיכִיפִים אוֹתוֹ
 אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן. אֲוִי, וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ
 וַיֵּנַע בְּכַף יָרְכוֹ, שֶׁהוּא מְקוּם מְחוּץ לְגוֹף, וְהוּא
 עֲמוּד אֶחָד שֶׁל הַגּוֹף. אֲוִי, וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב
 בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ וְגו'.

כִּיּוֹן שֶׁהִתְעוֹרַר הַבֶּקֶר וְעָבַר הַלַּיְלָה, הִתְנַבֵּר
 יַעֲקֹב, וְנִחַלֵּשׁ כַּחוֹ שֶׁל סַמְא"ל, אָז אָמַר
 שְׁלַחֲנִי, שֶׁהֵנִיעַ הַזְּמַן לוֹמַר אֶת שִׁירַת הַבֶּקֶר. וְרָצָה
 לְלַכֵּת, וְהוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהוֹסִיף לוֹ
 בְּרָכָה אַחֲרַת, שְׁפָתוֹב וַיְבָרֵךְ אוֹתוֹ שָׁם.

בֹּא רֵאֵה כִּמָּה בְּרָכוֹת הִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב: אַחַת שֶׁל
 אָבִיו בְּאוֹתָהּ הִתְעַקְמוֹת, וְהִרְוִיחַ אֶת כָּל
 אוֹתָן הַבְּרָכוֹת. וְאַחַת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שֶׁבָּרַךְ אוֹתוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁתָּיָה בָּא מִלְכָן, שְׁפָתוֹב
 וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב. וְאַחַת שֶׁבָּרַךְ אוֹתוֹ
 הַמְּלֶאךָ הַהוּא, הַמְּמַנֶּה שֶׁל עֲשׂוֹ. וְאַחַת בְּרָכָה

אַחֲרַת שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ אָבִיו כְּשֶׁהֲלַךְ לְפָנָיו אָרַם,
שְׁכַתוֹב וַיֹּאֵל שְׂרֵי יְבִרְךָ אֶתְךָ וְגו'.

בְּזִמְנֵן הָהוּא שְׂרָאָה יַעֲקֹב אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הַבְּרָכוֹת
הַלְלוֹ, אָמַר, בְּאִיזוֹ בְּרָכָה מֵהֶם אֲשַׁתְּמֵשׁ
בְּעֵת? אָמַר, בְּעֵת אֲשַׁתְּמֵשׁ בַּחֲלָשָׁה שְׁבָהֵן, וּמִי
הִיא? זוֹ הָאֲחֵרוֹנָה, שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ אָבִיו. וְאִם עַל גַּב
שְׁהִיא חֲזָקָה, אָמַר, אֵינָה חֲזָקָה בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם
תְּהֵא כְּרֵאשׁוֹנָה.

אָמַר יַעֲקֹב, אֶפְלֵ עֲבָשׁוּ אֶת זוֹ וְאֲשַׁתְּמֵשׁ בָּהּ,
וְאֶעֱבִיר אֶת כָּל אוֹתָן הָאֲחֵרוֹת לְזִמְנֵן
שְׁאֲעֲטִירְךָ לִי וּלְבָנֵי אַחֲרַי, מִתִּי? בְּזִמְנֵן שְׁיִתְּכַנְסוּ כָּל
הָעַמִּים לְהֶאֱבִיר אֶת בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב כָּל
גּוֹיִם סְבִיבֵי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם. סְבִיבֵי גַם סְבִיבֵי
וְגו'. סְבִיבֵי כְּדַבְּרִים וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלָשָׁה, כָּל־פִּי
שְׁלָשָׁה שְׁנַשְׂאָרוֹ. אַחַת - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת הַרֵאשׁוֹנוֹת
שֶׁל אָבִיו. שְׁתֵּי - אוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁלֹשׁ - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שְׁבִרְךָ
אוֹתוֹ הַמְּלֵאךָ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צָרִיךְ אוֹתָן, אֵל הַמְּלָכִים וְכָל
הָעַמִּים שָׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאַעֲבִיר אוֹתָן לְשֵׁם,
וּבָעֵת כְּלַפִּי עֲשׂוּ דֵי לִי בָּזָה. לְמַלְכָּךְ שָׁהִיוּ לוֹ בַּמָּה
לְגִיוֹנוֹת תְּזַקִּים, בַּמָּה בַּעֲלֵי לוֹחָמֵי קְרָבוֹת
לְהִלָּחֵם בַּקְּרָבוֹת, שְׂמוֹמָנִים כְּלַפִּי מְלָכִים תְּזַקִּים
לְהִלָּחֵם בָּהֶם קְרָבוֹת. (דף קמו ע"ב)
שׂוֹדֵד אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ
לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל הַלְּגִיוֹנוֹת שְׁלָךְ אֵינְךָ שׂוֹלַח
לְשֵׁם אֵלָא אֵלֹו? אָמַר, כְּלַפִּי אוֹתוֹ הַשׂוֹדֵד דֵּי
בְּאֵלֹו, שְׁהָרִי כָּל לְגִיוֹנוֹתֵי וּבַעֲלֵי הַקְּרָב אַעֲבִיר
אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים תְּתַזַּקִּים. בְּיוֹם הַקְּרָב
כְּשִׁיצְטָרְכוּ לִי, יִהְיוּ.

אִתָּה כֶּךָ יַעֲקֹב אָמַר כְּלַפִּי עֲשׂוּ, דֵּי לִי כָּעֵת
בַּבְּרָבוֹת הִלְלוּ. אֲבָל לְזִמְנֵי הַחַוָּא שְׂיִצְרְכוּ
לְבָנֵי כְּלַפִּי כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שָׁל כָּל
הָעוֹלָם, אַעֲלֶה אוֹתָם. כְּשִׁינִיעַ אוֹתוֹ הַזִּמְנֵי,
יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן הַבְּרָבוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים, וַיִּתְקַּים
הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ כְּרֵאוּנֵי. וַיִּמְתִּיּוּם תְּהוּא וְהִלָּאָה
תְּקוּם הַמְּלָכוֹת הַזֵּה עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָת,

כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוֹהָ, שֶׁכְּתוּב (דניאל ב) תְּכַתֵּת וְתִכְלֶה כָּל
אֵלוֹ הַמַּלְכִּיּוֹת וְהִיא תִקּוּם לְעוֹלָם. וְהִינּוּ הָאֲבָנִים
הַהֵיאָ שֶׁנִּגְזְרוּ מִן הַהָר וְלֹא בַיָּדַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
מִשָּׁם רָעָה אֲבָנִים יִשְׂרָאֵל. מִי הָאֲבָנִים הֵזֶה? זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֲבָנִים הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִּי
מִצֵּבָה וְגו'.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, מִכָּאֵן, (ישעיה י) שָׂאֵר יָשׁוּב שָׂאֵר
יַעֲקֹב - אֵלֶּיךָ הַפְּרָכּוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁנִּשְׁאַרוּ.
וְכָתוּב (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים. [אֵלֶּיךָ פְּרָכּוֹת אֲחֵרוֹת. כְּתוּב וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב] בְּגוֹיִם
בְּכָלֵם, וְלֹא רַק בְּעֵשׂוֹ. וְכָתוּב וְהָיָה שְׂאֵרִית וְגו'
כְּטַל מֵאֵת ה'.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב
וְעַבְדֵּי אֲדַנְיָו. בֵּן זֶה עֵשׂוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם
בְּעוֹלָם שֶׁיִּכְבֵּד אֶת אָבִיו כְּמוֹ שֶׁעֵשׂוֹ כְּבֵד אֶת
אָבִיו, וְאוֹתוֹ הִכְבִּיד שֶׁכְּבֵד אוֹתוֹ הַשְּׁלִיט אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעֶבֶד אֲדַנִּי - זֶה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם,
 וּבְאַרְוֵהָ. שְׁחַרְי אָדָם שְׁחַיָּה בָּא לְחָרֵן
 בְּכַמָּה עֶשֶׂר וּכְכֹמָה מִתְּנֹת וְאוֹצְרוֹת וּנְמָלִים
 מְטֻעֹנִים, שְׁלֹא אָמַר לְבְתוּאֵל וּלְכֵן שָׁחִיב אֹהֲבוֹ
 שָׁל אַבְרָהָם אִו אִישׁ אַחַר שָׁבֵא עִם פִּיּוֹם שָׁל
 אַבְרָהָם, אֵלֶּא מָרָם יִדְבֵּר אֶת דְּבָרוֹ מַה כְּתוּב?
 וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, וְאַחַר כֵּן אֲדַנִּי אֲדַנִּי,
 כִּדִּי שְׁיִכְבֵּד אֶת אַבְרָהָם, אֹתוֹ הַכְּבוֹד וְאוֹתוֹ
 הַחֶסֶד הָאֲרִיךְ לוֹ לְכַמָּה פְּעָמִים.

כֵּן עֲשׂוֹ, הַכְּבוֹד הַהוּא שְׁכִיבֵד אֶת אֲבִיו הָאֲרִיךְ
 לוֹ כָּל הַפְּעָמִים הַלָּלוֹ שִׁישְׁלֵט בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 וְאוֹתָן הַדְּמָעוֹת הוֹרִידוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְשַׁעֲבֹדוֹ עַד
 שִׁישׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא בְּכַבְיָהּ
 וּבְדָמָעוֹת, שְׁכַתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) בְּכַבְי יָבֵאוּ וְגו', וְאִז
 כְּתוּב (עוֹבְדִיָּה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּחַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט
 אֶת הַר עֲשׂוֹ וְהִיתָה לְה' הַמְּלוּכָה. כְּרוּךְ ה'
 לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.